

Rapport fra fact-finding mission til Pakistan

- med henblik på at belyse sikkerhedsforhold og menneskerettighedsforhold i Afghanistan

18. – 29. januar 2001

Udlændingestyrelsen og Dansk Flygtningehjælp, Danmark og Utlændingsdirektoratet,
Norge

Indholdsfortegnelse

1. INDLEDNING.....	4
1.1 DEN POLITISKE OG MILITÆRE UDVIKLING I AFGHANISTAN OP TIL MISSIONENS GENNEMFØRELSE	5
1.2 KOMMISSORIUM FOR FACT-FINDING MISSION TIL PAKISTAN MED HENBLIK PÅ AT BELYSE SIKKERHEDSFORHOLD OG MENNESKERETTIGHEDSFORHOLD I AFGHANISTAN.....	7
2. SIKKERHEDSSITUATIONEN	9
2.1 SIKKERHEDSSITUATIONEN GENERELT I AFGHANISTAN	9
2.2 EVT. REGIONALE FORSKELLE I SIKKERHEDSSITUATIONEN	11
2.2.1 Sikkerhedssituationen uden for kampområderne.....	12
2.3 UDSIGTEN TIL FRED.....	13
3. POLITISKE FORHOLD	15
3.1 TALIBANS POLITISKE OG ADMINISTRATIVE KONTROL.....	15
3.2 EVT. ORGANISERET POLITISK OPPOSITION TIL TALIBAN-BEVÆGELSEN	17
3.3 TALIBANS EFTERRETNINGSVÆSEN (FUNKTION OG RÆKKEVIDDE)	18
4. MENNESKERETTIGHEDSFORHOLD	20
4.1 MENNESKERETTIGHEDSSITUATIONEN GENERELT.....	20
4.2 SITUATIONEN FOR RELIGIØSE OG ETNISKE MINDRETAL	21
4.2.1 Øget etnisk dimension af krigen	21
4.2.2 Situationen for etniske mindretal	23
4.2.3 Situationen for religiøse minoriteter	26
4.3 POLITISK TILHØRSFORHOLD.....	28
4.3.1 Tidligere kommunister	28
4.3.2 SAMA	29
4.4 KVINDERS FORHOLD.....	30
4.4.1 Kvinders situation generelt	30

4.4.2 Sikkerhedssituationen for kvinder/ Fysisk sikkerhed	31
4.4.3 Kvinders adgang til medicinsk behandling.....	32
4.4.4 Påklædningskrav for kvinder og begrænsninger i bevægelsesfriheden.....	32
4.4.5 Pigers mulighed for skolegang.....	33
4.4.6 Kvinders mulighed for uddannelse og adgang til arbejde.....	33
4.4.7 Situationen for enlige kvinder.....	34
4.5 EVT. ANDRE UDSATTE GRUPPER	35
4.6 BEVÆGELSESFRIHED	36
5. IND- OG UDREJSEFORHOLD	37
5.1 AFGHANSKE FLYGTNINGE I PAKISTAN.....	38
5.2 PAKISTAN SOM TRANSITLAND FOR FRIVILLIG TILBAGEREJSE.....	40
6. KONSULTEREDE PERSONER, ORGANISATIONER OG MYNDIGHEDER.....	42
7. ANVENDT LITTERATUR	46
8. FORKORTELSER	47
9. BILAGSFORTEGNELSE	49
BILAG 1. KORT OVER AFGHANISTAN.....	50
BILAG 2. FN-RESOLUTION 1333 (2000).....	51
BILAG 3. EDIKT NR. 8	58
BILAG 4. FOREIGNERS ACT.....	59

1. Indledning

Indreisetallene for afghanske asylansøgere i Danmark og Norge er steget kraftigt i de seneste tre år. I Danmark udgjorde antallet af spontane asylansøgere fra Afghanistan i 1998 332, i 1999 534 og i år 2000 blev der i Danmark registreret 1261 asylansøgere fra Afghanistan. I Norge blev der i 1998 registreret 46 asylansøgere fra Afghanistan. I 1999 blev der registreret 172 og i år 2000 var antallet steget til 326 spontane asylansøgere fra Afghanistan.

Udlændingestyrelsen og Dansk Flygtningehjælp gennemførte senest en fact-finding mission til Afghanistan i november 1997. Med henblik på at opdatere informationerne fra denne mission og på baggrund af den store stigning i ansøgerantallet planlagde Udlændingestyrelsen i samarbejde med Dansk Flygtningehjælp og det norske Utlændingsdirektoratet (UDI) at foretage en mission ind i Afghanistan i efteråret 2000.

Da der herskede en del usikkerhed om, hvorledes sikkerhedssituationen ville udvikle sig i Afghanistan i forbindelse med vedtagelsen af FN-sanktionerne mod Taliban den 19. december 2000, og deres ikrafttræden den 19. januar 2001, blev den planlagte mission ind i Afghanistan aflyst. I stedet besluttede Udlændingestyrelsen i samarbejde med Dansk Flygtningehjælp og det norske Utlændingsdirektoratet (UDI) at foretage en fact-finding mission til Pakistan med det overordnede formål at indhente oplysninger om den aktuelle sikkerhedssituation og menneskerettighedsforhold i det Taliban-kontrollerede område af Afghanistan.

Missionen fandt sted fra den 18. januar til den 29. januar 2001. Delegationen besøgte Islamabad og Peshawar, hvor en stor del af de internationale organisationer og NGO'er, der arbejder inde i Afghanistan, har deres hovedkvarterer. Delegationen afholdt møder med repræsentanter for en række FN-organisationer, vestlige ambassader samt internationale og nationale NGO'er.

I kriterierne for udvælgelsen af kilder er indgået kildernes repræsentativitet, kompetence og viden i forhold til de emner, der er blevet undersøgt. Der er søgt tilstræbt en vis bredde i kildegrundlaget, således at såvel internationale uafhængige organisationer som lokale organisationer er blevet inddraget. Dertil er der indhentet baggrundsoplysninger om kilderne fra relevante organisationer og samarbejdspartnere i Pakistan og i Danmark. Antallet af kilder er blevet udvalgt efter emnets kompleksitet, og efter de tidsmæssige ressourcer delegationen havde til rådighed.

De fleste ambassader og flere FN-kilder ønskede i forhold til visse politisk følsomme oplysninger ikke at blive citeret med navn i rapporten, både af hensyn til deres fortsatte virke i Afghanistan og Pakistan og for at beskytte deres egne kilder. For en nærmere omtale af kilderne henvises til rapportens afsnit 6.

1.1 Den politiske og militære udvikling i Afghanistan op til missionens gennemførelse

Blandt vigtige begivenheder i Afghanistan siden efteråret 1997, hvor den seneste mission blev gennemført, kan først og fremmest nævnes USA's luftangreb i den østlige del af Afghanistan i august 1998. Angrebet var rettet mod formodede terroristbaser, som skulle være drevet af den eksilerede saudiarabiske militante leder, Osama bin Laden, og støttet af Taliban, og kom som en reaktion på bombningen af to amerikanske ambassader i Østafrika tidligere i samme måned. Som følge af denne aktion trak mange hjælpeorganisationer, inklusiv FN, deres udenlandske personale ud af Afghanistan af frygt for gengældelsesaktioner. De første FN-folk begyndte at vende tilbage i marts 1999.¹

Kampene i Afghanistan intensiveredes ligeledes i august 1998. I begyndelsen af måneden indtog Taliban Sheberghan - cirka 120 km vest for Mazar-e-Sharif - som var den etniske uzbek-leder general Dostums hovedkvarter. Dostum flygtede i forbindelse med angrebet til Usbekistan og senere til Tyrkiet. Efter Sheberghans fald var vejen til Mazar-e-Sharif uden forsvar, og den 8. august 1998 indtog Taliban i et massivt angreb Mazar-e-Sharif. Der fremkom senere rapporter om, at mellem 2.000 og 6.000 shiitiske hazaraer var blevet systematisk massakreret ved talibanernes generobring af byen.²

I forbindelse med indtagelsen af Mazar-e-Sharif forsvandt 9 iranske diplomater og en iransk journalist, som opholdt sig på det iranske konsulat i byen. Det blev senere rapporteret, at de var blevet taget til fange og derefter dræbt. Dette bragte i begyndelsen af september 1998 Afghanistan og Iran på randen af en åben krig, og massive styrker af iranske soldater blev opmarcheret ved den iransk-afghanske grænse. I oktober gik Taliban i et forsøg på at løse op for den spændte situation med til at løslade alle iranske tilfangetagne i Afghanistan og lovede at straffe dem, som var ansvarlige for drabene på de iranske diplomater. I slutningen af året var situationen ved at normaliseres, efter at Taliban havde udtrykt beklagelse over de iranske statsborgeres død, og Iran havde nedtrappet sine styrker ved grænsen og erklæret, at landet ikke havde intentioner om at invadere Afghanistan.³

Taliban indtog i midten af september 1998 Bamian – Hezb-e-Wahdat's højborg. Den Nordlige Alliance⁴ under tajik general Massoud's kommando fastholdt herefter de nordøstlige provinser Takhar og Badakshan og nogle få lommer i nord- og central-Afghanistan – i alt cirka 10% af Afghanistan.

I løbet af sommeren 1999 indledte talibanerne en stor offensiv mod Den Nordlige Alliance nord for Kabul. Indtil sidst i juli 1999 var Massoud's styrker inden for raketafstand i forhold til Kabul, men Taliban indtog efterfølgende det meste af Shomali-sletterne nord for Kabul op til indgangen til

¹ *The Far East and Australasia 2001*, Europa Publications, 32. udg., 2000, side 71.

² Ibid.

³ Ibid.

⁴ Den Nordlige Alliance (også kendt som United Islamic Front for the Salvation of Afghanistan) blev oprettet i juni 1997 og består af Hezb-e-Wahdat, Junbish-i-Milliya Islami, Jamiat-i-Islami, Harkat-i-Islami samt militser, som ikke har tilhørsforhold til disse partier.

Panjshir-dalen. I forbindelse med denne offensiv benyttede Taliban sig af ”den brændte jords taktik”, der indebar omfattende ødelæggelser, herunder afbrænding af huse og afgrøder samt ødelæggelse af kunstvandingsanlæg. Denne offensiv førte til et stort antal (angiveligt 125.000) internt fordrevne, hvoraf nogle flygtede til Panjshir-dalen, andre til Kabul.⁵

Af vigtige begivenheder på den politiske front var vedtagelsen og iværksættelsen af FN-sanktioner mod Afghanistan, hhv. den 15. oktober og den 14. november 1999, som følge af at Taliban fortsat nægtede at udlevere Osama Bin Laden til retsforfølgelse i USA eller i et tredjeland i forbindelse med ambassade-bombningerne i Østafrika i august 1998. Sanktionerne indebar bl.a. en embargo på alle Taliban-kontrollerede ressourcer uden for Afghanistan samt forbud mod, at Ariana - det afghanske nationale flyselskab - kunne lande i internationale lufthavne.

I starten af år 2000 blev Afghanistan ramt af den værste tørke i over 30 år. Tørken ramte først de sydlige provinser i Afghanistan, men har senere bredt sig til også at omfatte de centrale og nordlige områder. Tørken har medført en akut mangel på fødevarer og drikkevand for den afghanske befolkning og ført til et stort antal internt fordrevne flygtninge i Afghanistan.

På trods af tørken og den humanitære krise den medførte, fortsatte kampene mellem Taliban og oppositionsstyrkerne, og de blev intensiveret i starten af september 2000, hvor Taliban erobrede byen Taloqan i Takhar-provinsen, tæt på grænsen til Tadjikistan. Byen var hovedforsyningsvej for oppositionen og derfor en vigtig sejr for Taliban. Taliban kontrollerede herefter de større adgangsveje til Tadjikistan.

Kampene mellem Taliban og oppositionsstyrkerne fortsatte på trods af vintersæsonen med intensiv styrke op til missionens afrejse. Kampene var koncentreret i Takhar-provinsen i nord og omkring Yakawlang i Bamian-provinsen, i det centrale Afghanistan.

Der var i løbet af 1999 flere forsøg på fredsforhandlinger, men de forskellige fredsaftaler, der blev forhandlet, brød næsten øjeblikkeligt sammen. FN-medierede fredsforhandlinger i Tashkent i Usbekistan i juli 1999 mellem repræsentanter fra den såkaldte 6 + 2 gruppe bestående af de seks tilgrænsende lande (Iran, Turkmenistan, Usbekistan, Tadjikistan, Pakistan og Kina) + to (USA og Rusland) afsluttede med en deklARATION underskrevet af Pakistan, Iran, Kina, Rusland, USA og Usbekistan, der bekræftede, at den afghanske konflikt skulle løses gennem fredelige midler. Kun 9 dage efter afslutningen af disse forhandlinger lancerede Taliban deres sommeroffensiv i Shomali-dalen (jf. ovenfor). I oktober 1999 suspendede FN's generalsekretærs specialudsandte i Afghanistan Lakhdar Brahimi sin mediering med henvisning til, at Taliban og Afghanistans nabostater ikke samarbejdede med hans mission.⁶

I februar 2000 udnævnte FN's generalsekretær Francesc Vendrell som leder af FN's Specialmission i Afghanistan (UNSMIA) og som generalsekretærens personlige repræsentant med rang af vicegeneralsekretær (se nærmere om FN's fredsinitiativer i afsnit 2.3.).

Et andet fredsinitiativ, der begyndte at tage form i løbet af 1999 og starten af 2000, kom fra den tidligere afghanske konge Zahir Shah, som er baseret i Rom. En gruppe af afghanske honoratiories

⁵ *The Far East and Australasia 2001*, Europa Publications, 32. udg., 2000, side 71.

⁶ Ibid. side 72.

omkring kongen mødtes i november 1999 i Rom og fostrede ideen om at afholde et "Loya Jirgah", et råd med traditionelle ledere, der skulle repræsentere interesser fra alle sektorer af det afghanske samfund. I maj 2000 mødtes en delegation fra gruppen med repræsentanter fra den amerikanske regering og FN i hhv. Washington og New York for at diskutere, hvorledes Loya Jirgah-processen (også kendt som Romprocessen) kunne iværksættes. Initiativet har indtil videre ikke ført til konkrete resultater.

FN's sikkerhedsråd vedtog den 19. december 2000 nye sanktioner mod Afghanistan (se bilag 2).⁷ Sanktionerne skal ses som en opfølgning på den tidligere resolution (1267) vedtaget i oktober 1999 og den manglende udlevering af Osama bin Laden. De nye sanktioner kræver fortsat udlevering af Osama bin Laden og kræver også, at Taliban lukker alle lejre, hvor terrorister trænes inden for dets territorium. Derudover indebærer sanktionerne en våbenembargo overfor Taliban og forstærker den eksisterende luftembargo, således at staterne nægter at give noget fly tilladelse til at lande eller overflyve deres territorier, hvis det kommer fra eller har retning mod områder kontrolleret af Taliban.⁸ Endvidere opfordrede sanktionerne til lukning af Talibans repræsentationer i udlandet, fastfrysning af Talibans midler i udlandet og anbefalede forbud mod, at højtstående talibanske embedsmænd indrejser i medlemsstaterne. Endelig forbyder resolutionen eksport af kemikalier, der anvendes til fremstilling af heroin, til Afghanistan.

Sanktionerne, som blev vedtaget den 19. december 2000, trådte i kraft den 19. januar 2001 og varer i en periode af 12 måneder, som derefter kan forlænges.

1.2 Kommissorium for fact-finding mission til Pakistan med henblik på at belyse sikkerhedsforhold og menneskerettighedsforhold i Afghanistan

Missionen indhentede oplysninger og foretog undersøgelser i henhold til følgende kommissorium:

Sikkerhedssituationen

- Sikkerhedssituationen generelt i Afghanistan
- Evt. regionale forskelle i sikkerhedssituationen

Politiske forhold

- Talibans politiske og administrative kontrol
- Evt. organiseret politisk opposition til Taliban-bevægelsen
- Taliban's efterretningsvæsen (funktion og rækkevidde)

⁷ Resolution 1333 (2000) Vedtaget af Sikkerhedsrådet på dets møde nr. 4251, den 19. december 2000.

⁸ Flyvning af humanitær karakter er undtaget.

Menneskerettighedsforhold

- Menneskerettighedssituationen generelt
- Situationen for religiøse og etniske mindretal
- Politisk tilhørsforhold
- Kvinders forhold
- Evt. andre udsatte grupper
- Bevægelsesfrihed

Ind- og udrejseforhold

2. Sikkerhedssituationen

2.1 Sikkerhedssituationen generelt i Afghanistan

Der var blandt delegationens samtalepartnere en udbredt enighed om, at sikkerhedssituationen i Afghanistan i dag ikke kan anskues uden at se på fødevarer-sikkerheden og den generelle humanitære situation. En kombination af over 20 års krig og effekten af den alvorlige tørke, som har ramt landet i år 2000, har skabt en klart forværret humanitær situation for de lokale afghanere. Tørken har medført en akut mangel på fødevarer, ført til et stort antal internt fordrevne flygtninge i Afghanistan samt en flygtningestrøm til Iran og især til Pakistan. Dertil kommer, at kampene i 2000/2001 er blevet opretholdt på trods af vinteren.

Ifølge delegationens samtalepartnere har Taliban i dag besat mellem 90 og 95% af Afghanistan. Den Nordlige Alliance besidder de sidste 5-10%, herunder Badakshan-provinsen og cirka 50% af Takhar-provinsen - hvor frontlinien går øst for Taloqan - samt dele af Parwan-provinsen og dele af Kapisa (Panjshir-dalen). Der har ifølge *flere vestlige kilder, herunder FN-kilder og de vestlige ambassader*, ikke været de store bevægelser i frontlinierne over det sidste års tid. Den etablerede frontlinie er cirka 50 km nord for Kabul, mens Kunduz-Takhar frontlinien, har bevæget sig lidt mod øst, idet Taloqan blev erobret af Taliban i september 2000. Der er ifølge *en centralt placeret FN-kilde* fortsat kampe i det nordlige område i Samangan-provinsen omkring Dara-e-Suf og Aibaq.

Ifølge *flere vestlige kilder, FN-kilder og vestlige ambassader*, er det i dag hovedsageligt Massoud, der spiller en rolle i Den Nordlige Alliance. Dostum, Malik og Hekmatyar har ikke længere nogen indflydelse, og har ikke bevæget meget på sig det sidste års tid; dog er der nogle få kommandanter fra Gulbuddin Hekmatyars parti, Hezb-i-Islami og Hezb-e-Wahdat, som fortsat har indflydelse. Ifølge kilderne er Hezb-e-Wahdat-folks støtte i nogle områder købt af Taliban og i visse områder, er det et spørgsmål om, hvem der kan betale mest for loyaliteten – Taliban eller Den Nordlige Alliance.

Det faktum, at Taliban har okkuperet mellem 90 og 95% af landet, er ifølge *flere vestlige kilder* ikke ensbetydende med, at talibanerne har kontrollen over hele det okkuperede område, idet kontrollen i nogle områder er ubetydelig. Der har ifølge *flere FN-folk, vestlige ambassader og internationale NGO'er*, været en stigning i antallet af oppositionsaktiviteter/"incidenter" gennem det sidste års tid, specielt i det centrale område, Hazarajat, men også i hele den vestlige region. Dette er ifølge *en FN-kilde* sket som en bevidst strategi fra oppositionens side, hvor aktiviteterne ved frontlinierne er blevet reduceret, mens aktiviteterne i det vestlige område er tiltaget. (se nærmere herom i afsnit 3.2).

De fleste samtalepartnere, herunder flere højtstående FN-kilder og flere vestlige ambassader, påpegede, at den generelle sikkerhedssituation for de etniske mindretal er meget dårlig i kampområderne. I forhold til talibanerne er det specielt hazaraerne, som er i en sikkerhedsrisiko, mens det i området kontrolleret af Den Nordlige Alliance er pashtunerne, som er udsatte.

Ifølge *en højtstående centralt placeret FN-kilde* er konflikten tiltaget over de seneste par år, og måden at kæmpe på er blevet mere og mere modbydelig, hvilket har fået konsekvenser for den civile befolkning i form af massakrer og fængslinger. Reaktionen fra talibanernes side er ifølge denne kilde blevet mere og mere primitive, og folk bliver straffet for at være på de forkerte steder på de forkerte tidspunkter. Dette er ifølge kilden specielt gået ud over hazaraerne, hvor der i forbindelse med Talibans erobringer har fundet massakrer sted på civilbefolkningen, i 1998 i forbindelse med indtagelsen af Mazar-e-Sharif, i 1999 i Bamian og senest i forbindelse med kampene i Yakawlang i januar 2001.

Ifølge *en anden FN-kilde* er civile fra minoritetsgrupper blevet mål for kamphandlinger i krigsområder. Den civile befolkning bliver betragtet på lige fod med kampsoldater og bliver fængslet i forbindelse med angreb. Der forekommer massakrer som hævn for tidligere angreb afhængigt af begivenhederne, og kilden nævnte i denne forbindelse massakren i Mazar-e-Sharif i august 1998, Samangan-massakren i maj 2000 og senest Yakawlang-massakren i januar 2001. (jf. afsnit 4.2. om de nærmere detaljer for massakrerne).

Ifølge *en vestlig ambassade* er der i kampområderne tale om gengældelsesangreb på en sådan måde, at hvis der har fundet tidligere overgreb på Taliban-soldater⁹ sted fra Den Nordlige Alliances side, bliver der i forbindelse med Talibans generobring af området gjort gengæld. I det Taliban-kontrollerede kampområde er der tale om systematiske overgreb på ikke-pashtunske mindretal.

Flere kilder, herunder flere centralt placerede FN-kilder, flere vestlige ambassader samt Cooperation Centre for Afghanistan (CCA), påpegede, at der er et stigende antal udenlandske elementer – især pakistanere og arabere, heriblandt også ifølge *en højtstående FN-kilde* flere kriminelle elementer – blandt talibanerne, som benytter sig af en modbydelig form for kampteknik. Ifølge denne FN-kilde udfører araberne og pakistanerne i stigende grad ”det beskidte arbejde” i forbindelse med kamphandlinger. Dette aspekt er ifølge kilden blevet mere synligt end tidligere.

Ifølge *Cooperation Centre for Afghanistan (CCA)* er Taliban-bevægelsen en blandet gruppe af arabere, pakistanere, sunni-muslimer fra de centralasiatiske lande samt afghanske pashtunere, som har et ekstremt forhold til shia-muslimer og ser det som en mission at dræbe shia-muslimer. Dette går ifølge CCA især ud over hazaraer og ismailiere. (jf. afsnit 4.2.)

En vestlig ambassade oplyste, at behandlingen af civile i kampområderne er blevet værre end for 2 år siden. Kvinder og børn er også blevet mål for kamphandlinger, hvilket ifølge denne kilde ligeledes hænger sammen med det stigende antal udenlandske elementer blandt de kæmpende styrker, herunder arabere og pakistanere, som ikke har nogen respekt for den lokale befolkning og ikke skal leve sammen med lokalbefolkningen bagefter. Kilden var endvidere af den opfattelse, at den etniske dimension i krigen er blevet stærkere over de seneste par år. Derudover oplyste kilden, at der nu er føjet en ny dimension til talibanernes måde at føre kamp på, idet de nu også går efter den landbrugsmæssige infrastruktur, herunder kunstvandingssystemer, som mål for kampene, og dermed fratager folk deres eksistensgrundlag. Første gang dette var set, var i forbindelse med talibanernes indtagelse af Shomali-sletterne i 1999 (jf. indledningen), hvor der forekom en

⁹ Kampsoldaterne eller fodsoldaterne er ifølge Agency Coordination Body for Afghan Relief (ACBAR) Talibans magtbase. De betegnes også *Malisha*. Disse soldater har næsten ingen uddannelse og er derfor nemme at disciplinere. Der er ingen kommandolinjer fra Talibans ledelse til fodsoldaterne.

omfattende ødelæggelse af ressourcer og afgrøder, brønde m.m.; men det er ifølge kilden også praktiseret i andre områder i forbindelse med kampene i sommeren 2000.

2.2 Evt. regionale forskelle i sikkerhedssituationen

Der er lommer i det Taliban-kontrollerede område af Afghanistan, hvor oppositionsbevægelsen er stor. Det gælder ifølge *flere centralt placerede FN-kilder* i den nordlige del af Hazarajat i det centrale Afghanistan, hvor situationen er meget spændt, og hvor der har været bevægelser frem og tilbage gennem den seneste tid. Yakawlang-distriktet har således skiftet hænder to gange inden for den seneste måned, og mens delegationen opholdt sig i Pakistan, blev der udsendt en rapport fra FN's generalsekretær om massakrer på civile i forbindelse med Talibans genindtagelse af Yakawlang i midten af januar 2001.

Der er i de ovennævnte områder ifølge kilderne tale om en guerilla-lignende krig, hvor oppositionen er baseret i bjergområderne, mens talibanerne kontrollerer sletterne. Oppositionen kæmper ikke på en organiseret måde, men udfører "hit and run"-aktioner.

En centralt placeret FN-kilde oplyste, at oppositionen især er baseret i Ghowr-provinsen - i området omkring Yar og nord for Chaghcharan. Ifølge *flere FN-kilder* er Badghis-provinsen, den sydlige del af Faryab, dele af Jowjzan og Samangan-provinserne og området i den østlige del af Herat ikke fuldt under Talibans kontrol. *Flere kilder, både FN-kilder og internationale NGO'er*, nævnte, at der har været angreb fra oppositionen på checkpoints helt ind i Herat by.

Ifølge *Danish Committee for Aid to Afghan Refugees (DACAAR)* er hovedvejen mellem Herat og Badghis ofte lukket, idet oppositionstropperne opererer i bjergområderne i grænseområdet mellem Herat og Badghis. Ifølge DACAAR optræder Taliban i Herat mere aggressivt over for FN-organisationer og NGO'er, hvilket ifølge kilden kunne indikere, at Taliban's tilstedeværelse i Herat måske ikke er permanent (se nærmere herom i afsnit 3.1). Som eksempel på Talibans manglende kontrol nævnte DACAAR, at der for nyligt havde været angreb mod en af Taliban's biler i Herat by.

Ifølge *Cooperation Centre for Afghanistan (CCA)* er nogle hazara-grupper i Bamian loyale over for Taliban. Det gælder specielt folk, som er tilknyttet Akbari-fraktionen inden for Hezb-e-Wahdat, der har hovedkvarter i Panjaor-distriktet. Der er ifølge CCA tale om 5 distrikter (Wares, Shahrestan, Lal, Sari Jangle og Daikundi) i Bamian-provinsen, hvor Akbari tvunget af omstændighederne har indgået en aftale med Taliban for at frelse sine egne folk. Aftalen indebærer bl.a., at Akbaris folk ikke vil blive rekrutteret til kamp mod andre hazara-grupper.

En vestlig ambassade vurderede, at ¼ af befolkningen i Bamian-provinsen er i opposition til Taliban.

Også i området umiddelbart nord for Jalalabad er oppositionen ifølge *en centralt placeret FN-kilde* ved at vinde styrke.

2.2.1 Sikkerhedssituationen uden for kampområderne

Flere kilder, herunder flere vestlige ambassader og internationale NGO'er, oplyste, at den generelle sikkerhedssituation i det Taliban-kontrollerede område uden for kampområderne er god. Kilderne sammenlignede situationen med Mujaheddin-perioden 1992-96 og pointerede, at der generelt er sket en forbedring i den personlige sikkerhed, idet kriminaliteten har været faldende, der hersker mere udbredt lov og orden, og der forekommer ikke længere kidnapninger og overfald, som der gjorde tidligere, da mujaheddin-grupperne herskede.

Flere vestlige ambassader var af den opfattelse, at den personlige sikkerhed er størst i de pashtunsk dominerede landområder, hvor situationen er mere stabil, den sociale kontrol større, og hvor den pashtunske levevis traditionelt ikke er så forskellig fra talibanernes.

Den svenske Afghanistan komite, SCA, oplyste, at sikkerheden i de pashtunske områder i dag er større end tidligere, og der forekommer færre fysiske overgreb i de Taliban-kontrollerede områder, efter at talibanerne tog over, sammenlignet med perioden 1992-96 hvor det var den pakistanske transportmafia og mujaheddingrupperne, der herskede. Der hersker i dag større lov og orden. Rets-sikkerheden er imidlertid problematisk. Fængslinger forekommer specielt med henblik på at opnå bestikkelse fra familien, som må betale for at få medlemmer løsladt. Talibanerne er ifølge SCA blevet mere korrupte gennem de seneste år (se nærmere herom i afsnit 3.3 og 4.1.). SCA omtalte endvidere et større pengeryveri, der var foregået i sommeren/efteråret 2000 i Kabul under spærretiden, som et eksempel på at Taliban ikke har fuld kontrol i Kabul.

Agency Coordinating Body for Afghan Relief (ACBAR) var af den opfattelse, at Taliban i dag har store problemer med lov og orden og er ved at miste kontrollen i visse områder, specielt mellem Herat og Kandahar, hvor der ifølge ACBAR er sket en stigning i kriminaliteten. Talibanerne er ved at miste kontrollen over, hvad ACBAR betegnede som "the gangs of Kandahar".

De fleste kilder, FN-kilder, vestlige ambassader og internationale NGO'er, påpegede, at situationen i byområderne, specielt Kabul, er meget forskellig fra situationen i landområderne. I byområderne er der en større blanding af folk, hvilket betyder, at den sociale kontrol er mindre, og hvilket får talibanerne til at agere mere restriktivt.

En højtplaceret FN-kilde oplyste, at talibanerne generelt betragter byområder som et "Sodoma og Gomorra" og er mistænkelige over for alt, hvad der foregår. Der er derfor en større kontrol fra Talibans side og en større risiko for overgreb, specielt fra det religiøse politiske side. Dette gælder ifølge kilden især Kabul, men også andre byer.

Flere vestlige ambassader oplyste, at der i Kabul forekommer overgreb fra det religiøse politi – både over for kvinder og mænd - for overtrædelse af påklædningskrav. En vestlig ambassade oplyste, at talibanerne i byerne styrer ved at skabe frygt blandt befolkningen og ønsker at sætte eksempler.

Såvel internationale som nationale NGO'er var af den opfattelse, at den største risiko for den personlige sikkerhed i byerne udgøres af det religiøse politi, som begår vilkårlige overgreb mod personer, der opholder sig på det forkerte sted på det forkerte tidspunkt. Af samme årsag er det religiøse politi ifølge disse organisationer, det som frygtes mest blandt lokale afghanere, såvel

mænd som kvinder. *Afghan Women's Network*, (AWN) oplyste, at det religiøse politi er værst i Kabul, men at de også opererer i andre byer, herunder Herat, Kandahar og Mazar-e-Sharif.

En centralt placeret FN-kilde oplyste endvidere, at der i det Taliban-kontrollerede område siden 1996 uden afbrydelse har været påbud om at opretholde spærretid efter mørkets frembrud, fra kl. 21-22 om aftenen til kl. 5-6 om morgenen. Det er ifølge kilden risikabelt at færdes ude efter spærretiden, idet man vil blive opfattet som mistænkelig og evt. arresteret. Der er checkpoints med bevæbnede talibanere i byområderne, men ikke på landet. Specielt i byområderne bliver spærretiden opretholdt af hensyn til kontrol fra Talibans side, idet Taliban føler sig mere usikre i byerne. Checkpoints er placeret i udkanten af byerne, og hvis der forekommer incidenter, bliver der oprettet yderligere checkpoints af hensyn til sikkerheden og for at søge efter våben. Ifølge kilden er det religiøse politi også nogle gange involveret ved checkpoints.

Endelig oplyste *en centralt placeret FN-kilde*, at minefaren udgør en stor sikkerhedsrisiko, idet Afghanistan fortsat er et meget mine-belagt land. Der forekommer mange ulykker hvert år, og i år 2000 var der registreret 3000 ulykker, hovedsageligt i den vestlige region. Minesprængninger forekommer både i boligområder i byerne og i landområder. Kilden forklarede, at landminerne under kommuniststyret blev lagt i en ring om byerne af okkupationsmagten og i landområderne af lokale mujaheddin-grupper, hvilket i dag gør clearings-arbejdet meget kompliceret.

2.3 Udsigten til fred

Delegationen havde under missionen lejlighed til at mødes med FN's generalsekretær's personlige udsendte, Francesc Vendrell, vicegeneralsekretær, og leder af FN's specialmission i Afghanistan UNSMA og blev i den forbindelse orienteret om fredsprocessen. Francesc Vendrell så fredsprocessen som værende en meget kompliceret sag, idet det ikke kun drejer sig om en intern konflikt i Afghanistan, men også om en international konflikt, hvor der i over 21 år har været interventioner fra andre lande. Sidste år var det lykkedes for Vendrell at bringe begge de stridende parter – Taliban og Den Nordlige Alliance - til forhandlingsbordet, og den såkaldte 6+2 gruppe - bestående af de seks tilgrænsende lande (Iran, Turkmenistan, Uzbekistan, Tadjikistan, Pakistan og Kina) samt USA og Rusland - havde også været involveret. Der kan ifølge Vendrell ikke opnås fred i Afghanistan, før 6+2 gruppen, når til konsensus om, hvilket Afghanistan, man ønsker at se i fremtiden. Vendrell pointerede, at 6+2 gruppen vil nyde store fordele af en løsning på konflikten. De to stridende parter i konflikten underskrev en aftale i slutningen af oktober 2000, i hvilken der var enighed om at igangsætte en proces med det formål at opnå fred i Afghanistan gennem politiske midler. Begge parter havde forpligtet sig til at deltage i en seriøs dialog og var enige om ikke at forlade processen, før alle punkter på den forhandlingsdagsorden, som skulle opstilles i fællesskab, var udtømt. Vedtagelsen af FN-sanktionerne kort tid efter at denne aftale blev indgået, havde ikke ligefrem været fremmede for processen. Udsigten til en fredsproces er ifølge Vendrell ikke særlig stor i den nærmeste fremtid.

En anden centralt placeret FN-kilde gav udtryk for, at udsigten til fred er håbløs, og at de involverede parter ikke har nogen interesse i at finde en løsning på konflikten, men derimod en interesse i at opretholde status quo. Ifølge denne kilde har hverken Pakistan eller USA og Rusland nogen interesse i et fredeligt Afghanistan.

Flere vestlige ambassader gav ligeledes udtryk for, at situationen p.t. er dårlig, og at der er meget små muligheder for en heldig fredsproces. En vestlig ambassade oplyste, at de omkringliggende landes interesse i fred er tvivlsom og nævnte bl.a., at Iran spiller en dobbeltrolle ved på den ene side at være våbenleverandør til Den Nordlige Alliance og på den anden side at være involveret i en omfattende handel med Pakistan af smuglergods, som via Afghanistan føres ind i Pakistan.

En anden vestlig ambassade oplyste, at udsigten til fred havde været størst i 1993-94, da Rabbani havde magten, fordi den politiske magt på daværende tidspunkt havde væbnede militser bag sig. I øjeblikket kan de stridende parter kun indgå aftaler om udveksling af krigsfanger. De har ført forhandlinger om fred separat, men ikke sammen. Hvis det skulle lykkes for Taliban at udradere Den Nordlige Alliance, vil der ifølge denne kilde ikke være nogen struktur at bygge magten på. I givet fald ville det internationale samfund skulle støtte Taliban, hvilket ville være meget tvivlsomt.

Endelig oplyste *en tredje vestlig ambassade*, at det værste der kunne ske for Taliban var, at de fik 100% 's kontrol over Afghanistan, idet deres magt er baseret på krigsførelse, og hvis krigen ophører, vil der ikke længere inden for Taliban-bevægelsen være enighed om fælles mål.

Blandt *flere kilder, herunder højtstående FN-kilder og vestlige ambassader*, var der en forventning om tiltagende kampe i Afghanistan i de kommende måneder, som følge af de nyligt vedtagne FN-sanktioner. *En centralt placeret FN-kilde* gav udtryk for, at talibanerne som følge af FN-sanktionerne, der trådte i kraft den 19. januar 2001, har befæstet deres stilling og er forenet mod en fælles fjende, hvilket kan gøre deres måde at agere på mere aggressiv. *En anden centralt placeret FN-kilde* pointerede, at Taliban ikke ville udlevere Osama bin Laden uden fuld garanti for, at Taliban ville blive accepteret som regeringsmagt af det internationale samfund, hvilket de p.t. ikke er.

Flere vestlige kilder nævnte, at Den Nordlige Alliance på grund af FN-sanktionerne i de kommende måneder vil være bedre stillet på grund af den ensidige våbenembargo mod Taliban. *En vestlig ambassade* gav udtryk for, at Taliban er meget stærkt militært – og langt stærkere end Den Nordlige Alliance, men det kunne ifølge denne kilde ikke afvises, at den ensidige våbenembargo mod Taliban muligvis kunne have en effekt. *En anden vestlig ambassade* gav ligeledes udtryk for, at sanktionerne vil styrke Den Nordlige Alliance våbenmæssigt og gøre Taliban svagere, men kilden vurderede, at Taliban allerede var velforsynet med våben.

Flere vestlige kilder, herunder flere ambassader og internationale NGO'er, vurderede, at talibanerne som følge af sanktionerne ikke længere ville være fleksible i forhold til fredsforhandlinger, hvilket de havde været i begrænset omfang tidligere, og at talibanerne nu er konsolideret mod en fælles fjende.

3. Politiske forhold

3.1 Talibans politiske og administrative kontrol

En højtstående FN-kilde var af den opfattelse, at Taliban indenfor sine områder klart har en civil myndighed, som opfylder funktioner i adskillige ministerier. Kilden eksemplificerede dette med bevægelsens muligheder for at vedtage love, administrere i henhold til dem og straffe i forhold til overtrædelse af lovene. Derudover rekrutterer den centrale myndighed afghanske mænd til de væbnede styrker. Kilden sammenlignede i øvrigt Afghanistan med Somalia og understregede, at Afghanistan har en quasi-regering, og når Taliban-regeringen ikke er blevet anerkendt internationalt, er det mere af politiske årsager - p.g.a. deres manglende vilje til at imødekomme det internationale samfunds krav om at lukke terroristbaser - end af legale årsager.

I modsætning hertil mente *en anden højtstående FN-kilde*, at administrationen indenfor Taliban-systemet ikke fungerer. De fleste ministerier eksisterer alene af navn. De eneste ministerier der fungerer, er, i henhold til FN-kilden, Forsvarsministeriet, Udenrigsministeriet, "Ministeriet til fremme af dyd og forebyggelse af last" (Ministry for the Promotion of Virtue and the Prevention of Vice) og Indenrigsministeriet. Kilden gav udtryk for, at Taliban-bevægelsens sympati fra lokalbefolkningen er stadig aftagende. Dette skyldes bevægelsens måde at prioritere de samfundsmæssige opgaver på. Satsningsområderne er den pågående krig, opførelse af nye moskéer og den udstrakte kontrol af befolkningen. Fremkommelige veje er en forudsætning for, at krigsmaterialer kan komme frem til fronterne. Vejbygning og -vedligeholdelse er derfor et stort satsningsområde fra Talibans side. Fremkommelige veje fremmer tillige smuglertrafik, og toldindtægterne fra denne trafik er vigtige for Taliban.

En vestlig ambassade oplyste, at Taliban-administrationen stort set består af personer uden nogen form for uddannelse, bortset fra den religiøse uddannelse fra Koran-skolerne, *madrasas*. De få personer, der kan siges at have en vis form for sekulær uddannelse, er de personer, der i en eller anden sammenhæng har kontakt til ikke-afghanere. Denne gruppe er blevet marginaliseret af kernegruppen/de indre cirkler i Taliban. Derudover pegede kilden på, at den manglende centrale myndighed gav sig udslag i, at der ikke er nogen myndighed til at garantere fødevarer sikkerheden i Afghanistan i dag, og der leveres ikke nogen form for serviceydelser til befolkningen. De ydelser, der leveres, i form af hospitaler og skoler leveres af det internationale samfund, herunder FN-systemet og NGO'er.

Flere kilder, herunder centralt placerede FN-kilder, vestlige ambassader og internationale NGO'er, påpegede, at udover indtægterne fra handel med smuglergods, er indtægterne fra opiumsproduktionen den vigtigste indtægtskilde for de talibanske myndigheder. *En vestlig ambassade* påpegede, at opium er den eneste afgrøde, der har et fungerende distributionssystem og kreditfaciliteter. Kilden vurderede endvidere, at produktionen af opium alene i Helmand-provinsen i det sydlige Afghanistan, som før krigen var Afghanistans kornkammer, i dag udgør cirka 1/3 af verdens opiumproduktion.

Den svenske Afghanistan-komité (SCA) gav udtryk for, at for Taliban-bevægelsen er staten, dvs. styring og administration, at efterleve sharia-lovgivningen på den måde, bevægelsen selv tolker den. Derfor prioriteres ikke vigtige områder som undervisning og sundhed. Den sekulære undervisning som i dag finder sted i Afghanistan, er den, der er støttet af NGO'er. Taliban satser alene på de religiøse koran-skoler. Imidlertid mente SCA, at selv om Taliban-bevægelsen politisk er en centralmagt, må den basere sig på folkelig støtte. SCA oplyste, at Taliban har adopteret systemet fra kommunisttiden under Muhammad Daoud - som var Afghanistans præsident fra 1973-1978 - med hensyn til det administrative system med ministerier og departementer.

DACAAR mente, at Taliban i den senere tid har vist en stærkere evne til at fungere som en statsmagt, også på lokalt plan. De centrale myndigheder, som f.eks. Sundhedsministeriet (MoPH), forhandler på lokalt plan med NGO'er uden indflydelse fra ældrerådene i forbindelse med projekter, som disse organisationer ønsker at etablere for lokalbefolkningen. I denne forbindelse oplyste *DACAAR* endvidere, at organisationen nu får flere og flere henvendelser fra Taliban-myndighederne, der udstikker retningslinier for, hvordan organisationen skal arbejde i Afghanistan.

Forholdene i landdistrikterne

Flere af kilderne understregede, at forholdene i landdistrikterne er forskellige fra, hvordan det er i byerne. I landdistrikterne, specielt i de pashtun-dominerede områder, er den folkelige støtte til Taliban meget større, end den er i byerne. Kilderne mente, at dette har resulteret i, at der i de Taliban dominerede landdistrikter er en mere liberal og tolerant holdning til spørgsmål som f.eks. uddannelse for piger. *En vestlig ambassade* påpegede, at der i landdistrikterne i det hele taget er en mere liberal fortolkning af sharia-lovgivningen.

Når det gælder forholdet til befolkningen i landdistrikterne i pashtunområderne understregede *en vestlig ambassade*, at befolkningen i disse områder i stor grad bestemmer selv. Ældrerådene (lokale shuras) er stærke, hvilket medvirker til, at der på lokalbefolkningens foranledning f.eks. vil kunne etableres undervisnings- og sundhedstilbud i områderne. Konflikter kan imidlertid opstå. Kilden nævnte som et eksempel Talibans edikt om begrænsninger i opiumsproduktionen. Denne produktion har traditionelt i mange år repræsenteret en ikke uvæsentlig indtægtskilde for lokalsamfundene.

En vestlig ambassade nævnte, at den lokale mullah er Talibans forlængede arm i landdistrikterne. Mullahen har en form for autonom magt. Ældrerådene har til opgave at løse problemer på lokalt plan. I praksis betyder dette, at ældrerådene handler, som de altid har gjort, selv om de tager mullahens synspunkter til efterretning. *En anden vestlig diplomatisk kilde* fremhævede i denne forbindelse, at Taliban arbejder gennem tvang og pression, og at dette er med til at skabe uoverensstemmelser mellem Taliban og ældrerådene.

En anden vestlig ambassade mente ikke, at Taliban kontrollerer de små lokalsamfund på samme måde, som de gør i bysamfundene. I ikke-pashtun områder er Talibans eneste opgave at indsamle skatter, i nogle samfund ved hjælp af den lokale mullah.

DACAAR fremhævede, at Taliban er interesseret i at finde pragmatiske løsninger for at lokalsamfundene skal kunne fungere. I denne forbindelse nævnte kilden, at guvernøren i Khost-provinsen for et år siden blev afsat, efter pres fra lokalbefolkningen, som ikke var tilfreds med guvernørens handlemåde.

Evt. modsætningsforhold inden for Taliban-bevægelsen

På delegationens spørgsmål om der indenfor Taliban-bevægelsen eksisterer politisk uenighed, hævdede *flere af kilderne*, at der eksisterer en konservativ og en moderat fløj. Ifølge *en vestlig diplomatisk kilde* er der flere i Taliban-administrationen i Kabul, der ikke er enige i Taliban-ledelsens ideologi, politik og prioriteringer. Kilden nævnte i denne forbindelse, at nogle af Talibans repræsentanter forholder sig pragmatiske i samtaler med vestlige myndigheder og FN. SCA fandt det svært at sige noget om politisk fragmentering indenfor Taliban, men hævdede, at der indenfor bevægelsen er flere, der har forstået, hvad der kræves for at opbygge et moderne samfund. Ifølge SCA skyldes dette, at disse personer har repræsenteret Taliban ved forskellige anledninger i udlandet.

En vestlig ambassade var af den opfattelse, at politisk uenighed indenfor Taliban har ført til, at myndighederne i Herat bliver mere og mere uafhængig af Taliban-ledelsen, der sidder i Kandahar. Herat er kendt for at have været Afghanistans kulturelle centrum og dermed også et centrum for den intellektuelle elite.

I forbindelse med politisk uenighed indenfor Taliban-bevægelsen hævdede *en højtstående FN-kilde*, at hvis det internationale samfund i tilstrækkelig grad ville præsentere bevægelsen for en række forslag til udvikling af det afghanske samfund, ville man måske opleve en åben konflikt indenfor Taliban.

Flere af de adspurgte kilder var imidlertid af den opfattelse, at Taliban-bevægelsen, på trods af en mulig politisk uenighed, i dag synes at have konsolideret enigheden indenfor bevægelsen. Årsagen hertil er, ifølge kilderne, implementeringen af FN's sanktioner mod Taliban.

3.2 Evt. organiseret politisk opposition til Taliban-bevægelsen

Flere af de adspurgte kilder fremhævede, at der i Afghanistan i dag ikke er nogen synlig opposition til Taliban-bevægelsen, bortset fra den opposition man ser fra de politiske grupperinger, der er tilsluttet Den Nordlige Alliance. *En højtstående FN-kilde samt SCA* mente, at anden opposition ville være for risikabelt for de implicerede. FN-kilden var endvidere af den opfattelse, at de fleste af de politisk aktive har forladt Afghanistan.

Evt. organiseret politisk opposition til Taliban-bevægelsen findes *ifølge flere kilder* udenfor Afghanistan - i Pakistan og i Tyskland. *En vestlig ambassade* oplyste tillige, at der i Rom er grupper, der er tæt knyttet til den tidligere afghanske konge, som lever i eksil i Italien. Den samme kilde hævdede, at de oppositionelle grupper har været udenfor Afghanistan i så lang tid, at de har mistet deres troværdighed og i dag er ukendte for en stor del af befolkningen i Afghanistan.

Flere samtalepartner, herunder FN-kilder og internationale NGO'er, gav udtryk for, at de fleste af de afghanske intellektuelle har forladt Afghanistan. Kilderne oplyste endvidere, at der i Pakistan opererer nogle moderate afghanske politiske grupper, som støtter den tidligere afghanske konge. Evt. aktiviteter fra andre grupper er meget sjældne.

Når det gælder den politiske organisation "SAMA" (Sazman-i-Azadibakhsh-i-Mardum-i-Afghanistan)¹⁰, oplyste CCA, at det ikke er nemt at vide om der findes medlemmer af denne organisation. "SAMA" som organisation har, ifølge CCA, ingen selvstændige aktiviteter, men nogle af dens medlemmer kan være aktive i andre grupper. "SAMA" udsteder, ifølge CCA, ikke medlemskort. Ifølge CCA kom organisationens ledere fra Parwan-provinsen. De fleste var tajikker. "SAMA" var aktiv under Najibullahs tid. CCA anslog medlemstallet af organisationen til at have været fra nogle hundrede op til 1000. Hvis "SAMA" eksisterer som organisation i dag, er det en undergrundsorganisation. *En FN-kilde* oplyste, at der i dag fortsat befinder sig nogle personer i Afghanistan med tidligere politisk tilhørsforhold til "SAMA". Det er en gruppe intellektuelle med maoistisk tankegang, som ikke har nogen synlige aktiviteter i dag. FN-kilden fremhævede, at det er svært at vide noget om disse personers tidligere tilhørsforhold, idet ingen vil afsløre deres sympatier for organisationen, da dette er for risikabelt.

Delegationen havde et møde med repræsentanter for "RAWA" (Revolutionary Association of Women of Afghanistan). Organisationen arbejder i flere byer i Pakistan - bl.a. i Quetta - men hovedsageligt i Peshawar, hvor RAWA er beskæftiget i flygtningelejrene. Aktiviteterne fordeler sig på to hovedområder: socialt arbejde og politisk arbejde. På det sociale område koncentrerer RAWA sig om uddannelse for kvinder og piger og arbejde i sundhedssektoren. Dette sker både i Afghanistan og i flygtningelejrene i Pakistan. På det politiske område drejer det sig om at organisere demonstrationer, f.eks. på den internationale kvindedag den 8. marts, i Pakistan. Organisationen oplyste, at de fleste af medlemmerne arbejder inde i Afghanistan under jorden og under forskellige identiteter.

En FN-kilde fremhævede, at aktiviteter fra kvindeorganisationer inde i Afghanistan er ikke-eksisterende. Hvis sådanne organisationer skulle have aktiviteter, er disse ikke synlige.

3.3 Talibans efterretningsvæsen (funktion og rækkevidde)

Alle de adspurgte kilder gav udtryk for, at Taliban har sit eget efterretningsvæsen, der opererer inde i Afghanistan. *Flere af kilderne* oplyste endvidere, at dette efterretningsvæsen tillige opererer i Pakistan. *En vestlig ambassade* understregede i denne forbindelse, at Taliban's efterretningsvæsen har en klar tilstedeværelse i North West Frontier Province i Pakistan. *En FN-kilde* mente, at tilstedeværelsen, specielt i Peshawar, gør situationen for afghanere der utryk, og havde oplysninger om, at nogle personer med tilknytning til Den Nordlige Alliance i november/december måned 2000 forsvandt fra flygtningelejrene i Peshawar, og deres skæbne er ukendt.

ACBAR og CCA oplyste, at hensigten med Talibans efterretningsvæsen er at indsamle oplysninger om afghanske statsborgere, der er i et modsætningsforhold til Taliban. Ved senere anledninger kan disse oplysninger bruges imod de pågældende, f.eks. ved anklager om tilhørsforhold til det tidligere kommunistparti.

¹⁰ Organisationen blev stiftet i Afghanistan efter, at kommunisterne overtog magten i landet. En af stifterne var Abdul Majid Kalakani, som i februar 1980 blev arresteret og efterfølgende henrettet. (Kilde: Adamec, Ludwig: A Biographical Dictionary of Contemporary Afghanistan. - Graz 1987).

En FN-kilde oplyste, at operationsområderne er koncentreret til byerne, og at efterretningstjenesten er tilstede i mindre omfang i landdistrikterne.

CCA oplyste derimod, at Talibans efterretningsvæsen findes overalt i Afghanistan, også i områder, hvor der ikke er en stærk militær tilstedeværelse – f.eks. Hazarajat. I Hazarajat anvendes også loyale hazaraer som informanter.

De ansatte er ifølge CCA politifolk, der er specialuddannet. Uddannelsen foregår i dag i Kabul med pakistansk støtte. Tidligere foregik uddannelsen i Pakistan. *Flere kilder, herunder CCA*, oplyste, at der indenfor Talibans efterretningsvæsen findes personer, der tidligere var ansat i KHAD, efterretningstjenesten i det tidligere kommunistparti. Disse personer er hovedsagelig pashtuner.

Rekrutteringen til Talibans efterretningsvæsen foregår ifølge CCA fra det tidligere KHAD og fra samfund, hvor personer betragtes som loyale overfor Taliban. CCA mente, at der indenfor Talibans efterretningsvæsen tillige befinder sig pakistanske statsborgere.

CCA kunne endvidere oplyse, at der blandt efterretningsvæsenets arbejdsmetoder er udstrakt og hyppig brug af tortur. *En FN-kilde* oplyste, at personer ofte bliver vilkårligt arresteret og udsat for tortur. I mange sådanne tilfælde forlanger Taliban løsepenge af den fængsledes familie.

Ifølge SCA er der ingen formelle linjer mellem Talibans efterretningsvæsen og det religiøse politi, men man informerer hinanden gensidigt.

På trods af dette oplyste *en central placeret FN-kilde*, at Taliban's efterretningsvæsen ikke opererer systematisk og ikke har kapacitet til at spore en eftersøgt person. Det er således muligt at leve under jorden, også i byerne.

Efterretningsvæsenets tilstedeværelse uden for Afghanistan

Når det gælder Talibans efterretningsvæsenes tilstedeværelse i Pakistan oplyste CCA, at der eksisterer en form for samarbejde med det pakistanske efterretningsvæsen, ISI¹¹, og at ISI i vid udstrækning har overladt kontrollen i flygtningelejrene i Pakistan til Talibans efterretningsvæsen. Ifølge CCA er Talibans efterretningsvæsen tillige tilstede i Iran, hvor de indhenter oplysninger om afghanske statsborgere i Iran.

Ifølge *flere kilder, herunder vestlige ambassader og NGO'er*, foregår der fortsat drab på afghanere i Pakistan. *En vestlig ambassade* vurderede, at der dagligt foregår drab på afghanere i Pakistan, mens ACBAR vurderede, at der sker drab mindst en gang om ugen. *En anden vestlig ambassade* var af den opfattelse, at situationen er forbedret i år 2000 i forhold til 1998 og 1999, hvor der var flere drab på afghanere i Pakistan.

Drab på afghanere i Pakistan kan være politisk motiverede. CCA anså ikke, at alle drab der begås, er begået af Talibans efterretningsvæsen. SCA og *en vestlig diplomatisk kilde* pointerede at ved senere undersøgelser af drab, har det vist sig, at flere drab, der var anset som politisk motiverede, i virkeligheden havde sin baggrund i familiefejder og uenighed om ejendomsretten til jord.

¹¹ Inter Services Intelligence.

4. Menneskerettighedsforhold

4.1 Menneskerettighedssituationen generelt

Som nævnt i kapitel 2 om sikkerhedssituationen bemærkede flere af delegationens samtaleparter, at der ved Talibans magtindtagelse skete væsentlige forbedringer i den personlige sikkerhed for civilbefolkningen. *Flere samtaleparter* blandt FN-kilder og NGO'er bemærkede, at den totale lovløshed, der herskede under Mujaheddin-tiden fra 1992 til 1996, hvor befolkningen var ofre for drab og kidnapninger, ophørte ved Talibans afvæbning af stridende kommandanter, og at dette alt andet lige har haft en positiv indflydelse på menneskerettighedssituationen i form af befolkningens sikkerhed for liv og ejendom.

Samme kilder betonedede imidlertid, at menneskerettighedskrænkelser under Talibanbevægelsen har fået en anden karakter. *Flere kilder*, herunder *en vestlig ambassade og CCA*, bemærkede hertil, at Taliban udgør et repressivt styre, der undertrykker personer med politisk eller religiøst/ideologisk opponerende holdninger. *CCA* bemærkede, at såvel Talibans politiske program som bevægelsens myndighedsudøvelse fører til krænkelser af befolkningens rettigheder.

En højtplaceret FN-kilde udtalte sammenfattende om menneskerettighedssituationen; at Taliban undertrykker etniske og religiøse minoriteter, at kvinder fratages basale menneskerettigheder, at der er et fravær af frihedsrettigheder såsom retten til at ytre sig og der er ingen uafhængige medier. Endelig anvendes sharia-lovgivningen i Talibans fortolkning ved domstole, der ikke efterlever fundamentale retssikkerhedsgarantier som f.eks. retten til forsvar. Samme kilde beskrev Taliban som en potentiel totalitær magt, som imidlertid ikke for tiden har ressourcer til at kontrollere hele landet.

Flere kilder, herunder *en centralt placeret FN-kilde og CCA*, oplyste, at Taliban såvel som Den Nordlige Alliance anvender tortur overfor krigs- og politiske fanger. Andre kilder, herunder *ACBAR og SCA*, hæftede sig ved den manglende retssikkerhed i retsplejen, hvor straf i henhold til sharia-lovgivningen er amputation af lemmer for tyveri og henrettelser for drab og utroskab.

Ifølge *flere samtalepartnere*, herunder *FN-kilder og internationale NGO'er*, er der de seneste år sket en forværring af sikkerhedssituationen for befolkningen i krigsområder og potentielle konfliktområder. Dette skyldes, at Taliban er ved at miste kontrollen i nogle områder særligt omkring Herat og i randområdet af Hazarajat.

Desuden nævnte *flere kilder*, at der er en stigende korrupsion, hvor talibanerne udnytter deres magtposition eksempelvis ved arbitrære fængslinger af personer alene med det formål at opkræve betaling fra familiemedlemmer. Ifølge *CCA* er der eksempler på, at der bliver konstrueret en sag mod velhavende personer alene med det formål at afkræve penge for løsladelse.

Flere såvel FN-kilder som internationale NGO'er bemærkede, at menneskerettighedssituationen er regionalt forskellig, da Talibans restriktioner implementeres strengere og mere intensivt i byerne – særligt i Kabul. Kilderne nævnte, at der er et "land-by"-element i konflikten, idet Taliban-bevægelsen, der repræsenterer pashtunsk traditionel livsstil, opfatter de store byer, der har haft et sekulariseret, moderne og multietnisk samfund som en trussel. Taliban-bevægelsen opfatter byerne som syndige med behov for disciplinering.

*Det religiøse politi*¹²

Flere kilder oplyste, at det religiøse politi håndhæver Talibans religiøst baserede påklædnings- og adfærdskrav, der i forhold til den mandlige befolkning udgør forbud mod at klippe eller trimme skægget samt krav om at have kortklippet hår. Endvidere tvinger det religiøse politi mænd til moskéen. Afghanske kvinder er underlagt krav om fuld tildækning (oftest ved en *burqa*¹³) samt krav om at være i følgeskab af en mandlig slægtning. (Implementeringen af disse påklædnings- og adfærdskrav behandles under afsnittet om kvinders forhold)

Samtlige kilder udtalte, at det religiøse politi slår hårdere ned på befolkningen i byerne – særligt i Kabul og Herat – netop som udtryk for det ovennævnte behov for disciplinering af de sekulariserede bysamfund. Taliban har ikke ressourcer til at kontrollere landområderne, hvor konfrontationerne er færre og stemningen tilsvarende mere afslappet.

Flere FN-kilder samt internationale NGO'er gav udtryk for, at det religiøse politis sanktioner er uberegnelige, og at den afghanske bybefolkning med god grund frygter for politiets overgreb. ACBAR bemærkede, at politiets arrestationer har en arbitrær karakter, og samme kilde udtrykte, at "det rammer personer, der er på det forkerte sted på et forkert tidspunkt".

En centralt placeret FN-kilde, RAWA og AWN gengav det religiøse politis sanktioner overfor kvinder i forbindelse med overtrædelse af påklædnings- og adfærdskrav, fra advarsler, slag over ryggen, tærsk af ægtefællen til i sjældnere tilfælde fængsling. Den mandlige befolkning mødes ifølge flere FN-kilder samt internationale NGO'er med sanktioner i form af slag på håndfladerne eller fængsling. I tilfælde af fængsling sker det med henblik på, at skægget skal vokse tilstrækkeligt langt.

4.2 Situationen for religiøse og etniske mindretal

4.2.1 Øget etnisk dimension af krigen

Under Udlændingestyrelsens og Dansk Flygtningehjælps fact-finding mission til Afghanistan i 1997 diskuterede delegationen forholdene for minoriteter og tendensen til en øget etnisk dimension i borgerkrigen med en række samtalepartner, jf. Rapport fra fact-finding mission til Afghanistan, 1997, side 73.

¹² Ministry for the Promotion of Virtue and the Prevention (Suppression) of Vice.

¹³ En *burqa* er en heldækkende dragt med et tætvevet gitter på cirka 10 gange 10 cm foran ansigtet.

Under den nuværende mission var der blandt samtaleparterne, herunder et bredt spektrum af *FN-kilder og såvel internationale som nationale NGO'er* enighed om, at den etniske dimension af borgerkrigen i Afghanistan er øget.

Flere kilder, herunder en centralt placeret FN-kilde, CCA og en række internationale NGO'er, gav udtryk for, at man ikke kan tale om en generaliseret politisk forfølgelse eller fordrivelse af etniske minoriteter i hele Afghanistan, men at det afhænger af, hvor de opholder sig. I denne sammenhæng påpegede flere kilder, at der ikke var tale om en Balkan-situation. De etniske minoriteter i krigsområderne eller potentielle konfliktområder er imidlertid yderst udsatte. Samme kilder bemærkede, at konfliktområderne er øget siden 1997 med politisk ustabilitet i Hazarajat og i det vestlige Afghanistan, jf. afsnittet om sikkerhedssituationen.

Flere kilder, herunder højtplacerede FN-kilder samt en række internationale og nationale NGO'er understregede, at Talibans reaktioner overfor minoriteterne for en stor del har politiske motiver på grund af mistanke om kontakt til oppositionen. Dette betyder ifølge samme kilder, at minoriteter i kampområder og potentielle konfliktområder er særligt udsatte.

En højtplaceret FN-kilde understregede, at situationen for minoriteter fra områder, hvor der er kampe, især de nordlige områder og Hazarajat, nu er så dårlig, at disse må betragtes som værende i en helt særlig risiko. Hazaraerne er en specielt udsat gruppe og har været det siden 1998. Tajikkerne har også stigende problemer. Uzbekere og turkmenere udsættes for etnisk diskriminering. Situationen bliver værre i kampsæsonen, dvs. normalt ikke i vintersæsonen (jf. afsnit 2).

Flere højtplacerede FN-kilder oplyste, at overgreb på minoritetsbefolkningen giver sig udslag i drab, arbitrære fængslinger, udsættelse af landminer og anvendelse af den brændte jords-taktik, hvor huse og afgrøder bliver ødelagt. Samtlige kilder henviste til oplysningerne om massakrer på civile hazaraer i 1998 i Mazar-e-Sharif og i 1999 Bamian, samt til deporteringen i 1999 af pansjir-tajikker fra Shomali-dalen, hvor der skete masse-arrestationer og ødelæggelse af ejendom. Endvidere henviste kilderne til de seneste oplysninger om endnu en massakre i januar 2001 på hazarabefolkningen i Yakawlang, jf. afsnittet om Hazaraer.

Flere kilder, herunder højtplacerede FN-kilder samt en række internationale og nationale NGO'er, udtalte, at der er sket en etnisk polarisering mellem Taliban og ikke-pashtunske minoriteter. En af disse kilder udtalte hertil, at hazara-befolkningen lider under at være en "dobbelt minoritet", idet de på grund af deres etnicitet mistænkes for tilhørsforhold til den hazara-baserede opposition - Wahdat-partiet - ligesom de udsættes for overgreb på grund af deres shia-muslimske tro. Overgreb mod Panjshir-tajikker - der er sunni-muslimer - har alene politisk karakter, idet de mistænkes for tilhørsforhold til general Ahmad Shah Massoud.

Samtlige kilder nævnte, at overgrebene overfor etniske minoriteter har en usystematisk og arbitrær karakter. CCA, der har haft adgang til at besøge fængslet i Kandahar én gang i 1997 og fængslet i Naharin distriktet i Baghlan-provinsen i slutningen af 1998, kunne oplyse, at en række fanger, der betegnes af Taliban som "politiske fanger" i realiteten er almindelige arbejdere eller bønder fra

minoritetsgrupperne, som er samlet op fra gaden. Samme kilde nævnte, at hvis der er kampe i Bamian bliver typisk hazaraer og tajikker arresteret i Kabul eller Mazar-e-Sharif.

Øget religiøs dimension af krigen

Som nævnt ovenfor var flere samtalepartner af den opfattelse, at Talibans reaktioner overfor minoriteterne for en stor del har politiske motiver på grund af mistanke om tilknytning til oppositionen.

Imidlertid nævnte en række kilder, herunder en højtplaceret FN-kilde, CCA og ACBAR, at der de sidste par år er kommet et religiøst element i krigsførelsen, idet Taliban har indlemmet flere udenlandske sunni-muslimske fundamentalister i deres styrker, og at disse opfatter det som en religiøs mission at dræbe ikke-sunnier. Der har ligeledes de seneste år været stærke anti-shia udtalelser i forbindelse med krigsførelsen (jf. afsnit 4.2.2).

4.2.2 Situationen for etniske mindretal

Afghanistan er et stammesamfund, der er opdelt i mange stammer, klaner og underklaner. Pashtunerne er den største etniske gruppe og udgør 35% af befolkningen. Pashtuner er for størstedelen sunni-muslimer, taler pashtu og bor hovedsagelig i de centrale, sydlige og østlige dele af landet. Tajikker er den næststørste etniske gruppe, idet de udgør 25% af befolkningen. Deres hovedsprog er dari. De fleste tajikker er sunni-muslimer, men der findes shia-muslimske tajikker i det vestlige Afghanistan (særligt ved Herat by) og i Kabul. Pansjir-tajikker er en undergruppe af tajikker. Disse er sunni-muslimer og taler pansjiri – en dialekt af dari. Hazaraer er af ukendt centralasiatisk oprindelse og udgør 19% af befolkningen. Hazaraer taler dari og er shia-muslimer. (jf. afsnittet om hazaraer). Uzbeker udgør 6% af befolkningen i Afghanistan. Uzbeker er sunni-muslimer og ligesom turkmener etnisk og sproglig af tyrkisk oprindelse.¹⁴

Hazaraer

Hazarabefolkningen, der p.t. udgør omkring 1-1,5 millioner, er af ukendt centralasiatisk sandsynligvis mongolsk afstamning og har traditionelt beboet deres hjemegn Hazarajat i det centrale Afghanistan. Siden midten af dette århundrede er en del hazaraer migreret til Kabul og andre store byer i første omgang som arbejdere eller tjenere for bybefolkningen, men senere har hazaraer uddannet sig og bestridt mere kvalificeret arbejde. Hazaraer er både i deres fysiske fremtoning og kulturelle skikke præget af deres asiatiske oprindelse, men taler dari (en variant af persisk), og størstedelen er imami shia-muslimer.¹⁵

Samtlige samtalepartner gav udtryk for, at hazarabefolkningen er en særligt udsat gruppe. En centralt placeret FN-kilde og DACAAR bemærkede, at hazaraerne traditionelt har udgjort den laveste gruppe i det etniske hierarki, men at deres situation er blevet yderligere forværret med

¹⁴ Afghanistan Assessment, October 2000, Country Information and Policy Unit, UK p. 29-32.

¹⁵ Ibid., p. 26

Taliban-bevægelsens fremkomst, idet denne er baseret på sunni-muslimsk fundamentalisme og pashtunske traditioner.

Ifølge en højtplaceret FN-kilde har særligt hazaraer og tajikker været udsat for overgreb. Kilden understregede, at situationen for alle etniske minoriteter – og særdeles hazaraer - i krigsområder og potentielle krigsområder nu er så dårlig, at disse må betragtes som værende i en helt særlig risiko. Samme kilde henviste til oplysningerne om massakrer på civile hazaraer i Mazar-e-Sharif i 1998; i 1999 i Bamian og senest i januar 2001 i Yakawlang.¹⁶

En centralt placeret FN-kilde oplyste, at hazaraer ikke systematisk er udsat for forfølgelse på grundlag af deres etnicitet, men at specielt mænd i den kampdygtige alder mistænkes for tilknytning til oppositionen, i de områder, hvor der er kampe, eller hvor oppositionen er ved at bygge op. Hvis Taliban føler sig truet, reagerer de med at slå ned på hazaraer med arbitrære arrestationer, og der er eksempler på et mindre antal henrettelser. Kilden nævnte, at der har været tilfælde af overgreb på baggrund af mistanke om tilknytning til det hazarabaserede Wahdat-parti – uden at dette var objektivt begrundet.

Ifølge samme FN-kilde var der i forbindelse med de som blev tvangsmæssigt returneret fra Iran i 1998 og 1999 folk, der blev arresteret, forsvandt eller underlagt tvangsarbejde, specielt hazaraer og uzbekere. Kilden bemærkede hertil, at hazaraer er lettest at identificere, og der var blandt andet i maj 1999 i Herat i forbindelse med et kup-forsøg tilfælde af arbitrære arrestationer og et mindre antal henrettelser.

CCA oplyste, at Taliban har foretaget arrestationer af typisk hazaraer og tajikker i Kabul og Mazar-e-Sharif, når de har følt sig truet.

Der henvises i øvrigt til afsnittet om shia-muslimer.

Tajikker

Som nævnt ovenfor udgør tajikkerne den næststørste etniske gruppe i Afghanistan. Tajikkernes hovedsprog er dari, og de fleste tajikker er sunni-muslimer, men der findes shia-muslimske tajikker

¹⁶ *Human Rights Watch* kom den 19. februar 2001 med en rapport med oplysninger om to massakrer på etniske hazaraer i Afghanistan. Den ene massakre fandt sted i maj 2000 ved Robatak-passet på grænsen mellem Baghlan og Samangan provinserne. 31 lig blev fundet i det nordøstlige af passet, hvoraf 26 af de dræbte er identificeret som civile personer fra Baghlan provinsen. De sidstnævnte blev alle forudgående arbitrært fængslet i fire måneder. Nogle blev udsat for tortur, hvorefter de blev dræbt. Den anden massakre fandt sted den 8. januar 2001 og de følgende fire dage. Ved genindtagelsen af Yakawlang foretog Taliban eftersøgningsoperationer og tilbageholdt 300 civile mænd, heriblandt ansatte fra lokale humanitære organisationer. Mændene blev bragt ind til samlingspunkter i distriktet og derefter skudt offentligt. Der er bekræftede oplysninger om drab på cirka 170 mænd. Drabene var sandsynligvis udtryk for kollektiv straf af lokalbefolkningen, som Taliban mistænkte for at samarbejde med Den Nordlige Alliance.

i det vestlige Afghanistan. Pansjir-tajikker er en undergruppe af tajikker, som er sunni-muslimer og taler pansjiri – en dialekt af dari.

Ifølge en højtplaceret FN-kilde har særligt hazaraer og tajikker været udsat for overgreb fra Talibans side. Kilden understregede, at situationen for alle etniske minoriteter i krigsområder og potentielle krigsområder nu er så dårlig, at disse må betragtes som værende i en helt særlig risiko.

Flere samtalepartier, herunder FN-kilder, CCA og den svenske Afghanistan komité, oplyste, at Taliban foretager masse-arrestationer af etniske tajikker og andre dari-talende, når de i forbindelse med ustabilitet frygter oppositionen.

En centralt placeret FN-kilde bemærkede, at tajikker ikke kan udskilles på grundlag af deres udseende, men alene kan identificeres på deres sprog. De panjshir-tajikker, der har opholdt sig i Shomali-dalen, mistænkes for tilknytning til general Massoud. Disse har for størstedelen forladt området, da de så ofte har været ramt af overgreb eksempelvis ved deporteringen i 1999.

Samtlige kilder bemærkede, at der skete en deportering af panjshir-tajikker i 1999 fra Shomali-dalen. Taliban foretog hus til hus undersøgelser, arresterede mænd, ødelagde ejendom og fordrev civilbefolkningen. En FN-kilde samt Women's Commission oplyste, at kvinder og mænd blev adskilt, og kvinderne i første omgang blev kørt til Jalalabad. Her blev det af lokale talibanere imidlertid opfattet som uislamisk at adskille kvinder og mænd, og de fik lov til at forlade byen. Mange panjshir-tajikker bor i dag på området til den tidligere sovjetiske ambassade i Kabul under dårlige forhold.

Uzbeker

Uzbeker, der udgør ca. 6% af befolkningen i Afghanistan, er sunni-muslimer, og de er etnisk og sproglig af tyrkisk oprindelse. Deres fysiske træk er mongolske ligesom hazaraernes.¹⁷

En centralt placeret FN-kilde oplyste, at uzbekere kan risikere at blive tilbageholdt af Taliban på baggrund af deres etnicitet, da de ligeledes på grund af deres ansigtstræk er lette af identificere. De mistænkes for tilknytning til Dostums styrker, og i 1999 var der et stort antal arrestationer af uzbekiske mænd i den kampdygtige alder ved Sheberghan og Maimana. Arrestationerne er vilkårlige og afhænger af situationen samt i hvilket område uzbekerne bor.

En anden centralt placeret FN-kilde understregede, at situationen for alle etniske minoriteter i krigsområder og potentielle krigsområder nu er så dårlig, at disse må betragtes som værende i en helt særlig risiko. Samme kilde oplyste, at uzbekerne på grund af deres formodede politiske tilknytning til Dostum kan komme i Talibans søgelys.

I forbindelse med de som blev tvangsmæssigt returneret fra Iran i 1998 og 1999 var der ifølge en centralt placeret FN-kilde folk, der blev arresteret, forsvandt eller underlagt tvangsarbejde, specielt hazaraer og uzbekere.

¹⁷ Dupree, Louis, Afghanistan., New Delhi 1994 (1. udgave 1973), p.57.

4.2.3 Situationen for religiøse minoriteter

Islam er den officielle religion i Afghanistan, og 80-85% af befolkningen tilhører den sunni-muslimske retning, mens shia-muslimer udgør cirka 15 % af befolkningen. Hovedparten af shia-muslimer er hazaraer. Andre vigtige shia-muslimske grupper er Qizelbash og Ismaili. Desuden findes der i landet mindre grupper af sikher og hinduer, hvoraf mange dog siden begyndelsen af 1990'erne er udrejst til Indien.¹⁸

En centralt placeret FN-kilde påpegede, at forfølgelse på grundlag af mistanke om tilknytning til oppositionen er den vigtigste årsag til forfølgelse af etniske mindretal, men at det også har en afsmittende effekt på religiøs forfølgelse. Eksempelvis kan shia-muslimer mistænkes for at tilhøre oppositionen.

Flere samtalepartnere, herunder FN-kilder og en vestlig ambassade, gav udtryk for, at overgreb på religiøse minoriteter har en uforudsigelig karakter. Da Talibanbevægelsen ikke udgør en central statsmagt, afhænger forholdene for religiøse minoriteter af lokale talibanlederes myndighedsudøvelse. I nogle områder kan de leve i fred og praktisere deres religion, mens der i andre områder er tilfælde af chikane og forfølgelse af religiøse minoriteter.

Som nævnt ovenfor i indledningen til afsnittet om minoriteter var *en række kilder, herunder en højtplaceret FN-kilde, CCA og ACBAR,* af den opfattelse, at der de sidste par år er kommet et religiøst element i krigsførelsen, idet Taliban har indlemmet flere udenlandske sunni-muslimske fundamentalister i deres styrker, og at disse opfatter det som en religiøs mission at dræbe ikke-sunni muslimske mindretal. Dette går ifølge *CCA* særligt ud over hazaraer og ismailis.

Edikt om dødsstraf for konvertering

Samtlige kilder nævnte, at Taliban i januar 2001 vedtog et edikt (en religiøs forskrift), hvorefter konvertering til kristendommen eller jødedommen er forbundet med dødsstraf. Kilderne havde ikke set nogle konsekvenser af vedtagelsen af ediktet og flere kommenterede, at dødsstraf for konvertering allerede følger af sharia-lovgivningen.

Flere samtalepartnere, herunder en centralt placeret FN-kilde og en vestlig ambassade, frygtede dog, at vedtagelsen af ediktet vil gøre det mere risikabelt for afghanere at arbejde for internationale organisationer, hvoraf nogle er religiøst funderet.

Shia-muslimer

Ifølge *en centralt placeret FN-kilde* underlægges shia-muslimer forskellige restriktioner, herunder forbud mod større forsamlinger, hvilket skal ses i lyset af Talibans frygt for oppositionelle aktiviteter. De shia-muslimske bedesteder er genåbnet, men mange vælger ikke at komme der, idet

¹⁸ *Afghanistan Assessment, October 2000, Country Information and Policy Unit, UK, p.26.*

de foretrækker at lade som om, at de er sunni-muslimer. Samme kilde nævnte, at *tajikkiske shia-muslimer* i Herat er handlende og typisk indflydelsesrige personer, og disse er i en særlig risiko for at komme i Talibans søgelys, hvis der er mistanke om tilknytning til oppositionen.

Flere kilder, herunder en centralt placeret FN-kilde og den Svenske Afghanistan Komité nævnte, at Taliban ved indtagelsen af Mazar-e-Sharif fremkom med anti-shia udtalelser. Den første Taliban-guvernør i Mazar-e-Sharif udtalte, at shia-muslimer havde tre muligheder; at flygte til Iran, at konvertere eller at blive dræbt.

Til forholdene for *ismailiere* oplyste *en velinformeret FN-kilde*, at der i Baghlan provinsen i den vestlige region særligt er shia-muslimske ismaili-samfund. Da Taliban indtog området udtalte den lokale kommandant, at ismailiere skal konvertere til sunniismen. *En vestlig ambassade* oplyste, at mange ismailier er flygtet til Badakhshan-provinsen p.g.a. kampene i Takhar. De er traditionelt blevet diskrimineret. Ifølge samme kilde betragtes ismailiere som meget liberale, og derfor fjernt fra Talibanbevægelsens ideologi.

Der henvises i øvrigt til afsnittet om forholdene for hazaraer.

Hinduer og sikher

En centralt placeret FN-kilde udtalte, at hinduer og sikher ikke i sig selv er i risiko for religiøs forfølgelse, hvilket dog ikke udelukker, at enkelte personer i forbindelse med lokale konflikter kan være i risiko herfor. Kilden pointerede dog, at der er meget få hinduer og sikher tilbage i Afghanistan. De fleste har forladt landet efter 1992, og de tilbageværende er fattige familier, der ikke har midler til at rejse. Der er 61 sikh-familier og 4 hindu-familier i Kabul og nogle få familier i Jalalabad. Deres forsørgelsesgrundlag er bortfaldet, da de fleste var handlende og vekselerer, men de har i dag ikke adgang til markedet.

En centralt placeret FN-kilde oplyste, at religiøse ledere har haft forhandlinger med Taliban om, hvorledes sikher og hinduer kunne undgå at blive straffet af det religiøse politi og tvunget ind i moskéerne. Dette skete blandt andet på baggrund af arrestationer af mandlige hinduer, der fejrede lysfestivalen. De religiøse ledere og Taliban aftalte, at sikher og hinduer skal bære et gult stykke stof – ”a non-muslim sign”. Det blev ligeledes aftalt, at hinduer og sikher ikke må bygge nye templer, men alene restaurere de gamle templer, hvoraf der findes tre i Kabul. *Flere kilder* oplyste, at det er tilladt for sikher og hinduer at udøve deres religion i templerne. Sikher og hinduer er som alle andre afghanske statsborgere omfattet af Talibans fortolkning af sharia-lovgivningen om forbud mod at høre musik eller have objekter, der forestiller levende væsener.

Kristne

Samtlige kilder oplyste, at kristne ikke kan være åbne om deres tro i Afghanistan, da disse ikke tolereres af Taliban. *En centralt placeret FN-kilde* nævnte, at der er meget få kristne i landet, men der er eksempler på, at konvertering til kristendommen finder sted i det skjulte. Der er risiko for, at det opdages, hvis den pågældende ikke beder i moskéen (jf. også side 25 om Edikt om dødsstraf for konvertering).

UNHCRs kontor i Peshawar oplyste, at kontoret i Pakistan bliver mødt med ansøgninger om genbosætning af kristne afghanere.

4.3 Politisk tilhørsforhold

Samtlige samtalepartier var af den opfattelse, at organiseret opposition til Taliban, bortset fra Den Nordlige Alliance, ikke er synlig og i givet fald eksisterer i meget lille omfang i Afghanistan. Kilderne bemærkede, at større forsamlinger ikke tillades i landet. *Flere kilder* henviste i øvrigt til, at der de sidste mange år har været et "braindrain" fra Afghanistan, da den intellektuelle elite efter Taliban ikke ser nogen fremtid i landet. Det var enighed blandt kilderne om, at personer, der udfordrer Talibanbevægelsens politiske ideologi, risikerer grove sanktioner.

Flere kilder, herunder flere højtplacerede FN-kilder, ACBAR og DACAAR, oplyste, at de fleste politiske aktiviteter foregår udenfor Afghanistan – i Pakistan, Tyskland eller i Rom, hvor den tidligere konge er i eksil. Ifølge kilderne findes der pashtunske royalister i Peshawar, og disse er i risiko for sanktioner fra Talibans side. Generelt er sekulært orienterede og intellektuelle pashtuner den mest udsatte gruppe, da de udgør en trussel imod Talibans støtte i den pashtunske befolkning. Samme kilde nævnte, at politiske drab, som fandt sted i Peshawar i 1999, var rettet mod intellektuelle pashtuner.

En vestlig ambassade oplyste, at nogle få personer fra "Islamic Council for Peace in Afghanistan" blev arresteret i Pakistan, men de er efterfølgende løsladt, og siden 1999 har ingen fra organisationen været fængslet.

Kollektiv forfølgelse

En centralt placeret FN-kilde nævnte, at risikoen for forfølgelse ofte afhænger af familiemæssige relationer. Der kan forekomme kollektiv forfølgelse, hvor personer ikke selv åbent har givet udtryk for oppositionelle holdninger til Taliban, men hvor familierelationer kombineret med etniske tilhørsforhold har ført til konflikter med Taliban. Dette kan eksempelvis være tilfældet, hvis familiemedlemmer er tilknyttet Loya Jirga-processen eller familiemedlemmer til tidligere kommunister.

4.3.1 Tidligere kommunister

Flere samtalepartier, herunder en centralt placeret FN-kilde og en række internationale NGO'er, nævnte, at anti-kommunismen stadig er aktuel i Afghanistan. *FN-kilden* nævnte, at der typisk i december – omkring den 27. december, der er årsdagen for den russiske invasion - er meget stærke udtalelser imod kommunister, der beskyldes for at være årsagen til alle problemer i Afghanistan. Kilden oplyste, at der de sidste år i december er foretaget udrensninger af tidligere kommunister ved administrationen samt mange arrestationer. Medio 2000 foretog Taliban ligeledes afskedigelser af tidligere kommunister i ministerierne for sundhed og undervisning under dække af, at der skulle ske en omstrukturering. *ACBAR* nævnte, at Taliban har vedtaget et edikt om udrensning af tidligere kommunister samt personer, der har modtaget en udmærkelse fra det tidligere kommunistiske styre eller uddannelse i den tidligere østblok.

En centralt placeret FN-kilde nævnte, at det har betydning for risikoen for overgreb, hvor stærkt den pågældende bliver associeret med det tidligere regime, og i den forbindelse de menneskerettighedskrænkelser, der er begået af eksempelvis KHAD - efterretningstjenesten under kommunismen. Ifølge samme kilde kan imidlertid alene det forhold, at den pågældende har været tidligere medlem af kommunistpartiet PDPA, People's Democratic Party of Afghanistan, udgøre en risiko for overgreb fra Talibans side. Det er i den forbindelse afgørende, om den pågældende lokalt bliver associeret med det tidligere styre. I landsbyer med få partimedlemmer, kan disse uanset niveau risikere at blive stillet til ansvar for det kommunistiske styres overgreb på befolkningen.

Flere samtalepartner, herunder blandt andet FN-kilder og nationale og internationale NGO'er bemærkede det paradoksale i, at nogle tidligere kommunister har kunnet holde lav profil i forhold til deres fortid og kan indgå i Talibans administration - eksempelvis i Kabul.

Flere kilder nævnte, at tidligere – hovedsageligt pashtunske - KHAD-medlemmer i dag arbejder for Talibans efterretningstjeneste. *En vestlig ambassade* tilføjede, at tidligere piloter fra kommunisttiden er overgået til Talibans militær.

Samtlige kilder gav udtryk for, at overgrebene overfor tidligere kommunister har en uforudsigelig og arbitrær karakter. *En centralt placeret FN-kilde og ACBAR* nævnte, at den familiemæssige baggrund og klienthørsforhold kan have afgørende betydning for, om tidligere kommunister er i Talibans søgelys. *FN-kilden* nævnte til illustration, at hvis mange familiemedlemmer har haft en militær karriere under kommunismen, eller alle familiemedlemmer opholder sig udenfor Afghanistan, vil den pågældende være i øget risiko for forfølgelse. Omvendt kan det give en form for beskyttelse, hvis mange familiemedlemmer fortsat bor i landet. *ACBAR* bemærkede, at risikoen for forfølgelse afhænger af, om den pågældende har de rette kontakter og relationer blandt talibanerne, og at de sociale strukturer i en afghansk kontekst er afgørende for en persons beskyttelse.

En centralt placeret vestlig kilde nævnte, at efter seks år med Taliban kan der pludselig komme en raid i Kabul, hvor Taliban foretager husransagninger, konfiskerer huse og arresterer enkelte personer. Ifølge samme kilde er der vedtaget et edikt med forskellige formelle krav til, hvordan ransagningerne skal foregå, blandt andet skal en mullah være til stede ved husransagninger. Samme kilde var dog skeptisk over for, om disse krav bliver efterlevet. Talibans overgreb er ifølge denne kilde uforudsigelige og ikke systematiske.

En vestlig ambassade bemærkede, at hvis en talibaner er for eftergivende overfor tidligere kommunister, kan vedkommende selv komme under mistanke. Ifølge *den svenske Afghanistan komité* er udrensninger og overgreb overfor tidligere kommunister meget afhængig af den militære udvikling. Hvis Taliban føler sig presset, foretager bevægelsen flere overgreb end i perioder med stabilitet.

4.3.2 SAMA

CCA og en vestlig ambassade nævnte, at SAMA-medlemmer ikke er synlige i Afghanistan, og at personer, der mistænkes for tilknytning til SAMA i høj grad vil risikere overgreb, da Taliban ikke

accepterer denne intellektuelle, maoistiske bevægelse. Ifølge CCA foregår SAMA's eventuelle aktiviteter i Afghanistan under jorden og er begrænsede (jf. afsnit 3.2).

4.4 Kvinders forhold

4.4.1 Kvinders situation generelt

Delegationen drøftede kvindeproblematikken med *en række FN-organisationer samt internationale og nationale NGO'er*, der generelt tog markant afstand fra Talibans kvindepolitik. Samtlige samtalepartnere gav udtryk for, at situationen for kvinder er bekymrende og alvorlig. *En vestlig ambassade* udtalte, at der ikke er noget behov for at overdrive vurderingen af kvinders situation i Afghanistan, da den er forfærdelig nok i sit udgangspunkt. *En centralt placeret FN-kilde* nævnte, at man må se afghanske kvinders situation i et helhedsperspektiv. Med de forskellige adfærdsreguleringer udelukkes kvinder reelt for at deltage i samfundslivet og er derved frataget basale menneskerettigheder. Samme kilde bemærkede, at dette gør situationen for enlige kvinder uden familiemæssigt netværk håbløs, idet de ikke har mulighed for at søge overlevelse via beskæftigelse.

Som det fremgår af Udlændingestyrelsens og Dansk Flygtningehjælps missionsrapport fra 1998 udstedte Taliban i 1997 en række religiøse forskrifter (edikter), som fastsatte en række reguleringer og begrænsninger i afghanske kvinders adfærd, påklædning og udfoldelse.¹⁹

Under missionen i 2001 henviste *samtliche kilder* til Talibans reguleringer af kvinders forhold, hvorefter kvinder skal være fuldt tildækket (typisk ved en *burqa*²⁰) og er pålagt at være i følgeskab af en mandlig slægtning. Desuden har Taliban forbudt undervisning af piger bortset fra basal religiøs undervisning. Kvinder er ligeledes udelukket fra at tage en uddannelse og at arbejde. Ifølge forskrifterne er der enkelte undtagelser indenfor sundhedssektoren.

Ved edikt nr. 8 fra juli 2000 vedtog Taliban, at kvinder blev forbudt ansættelse i nationale og internationale NGO'er samt FN-organisationer. Ediktet er optrykt i denne rapport, bilag 3. Ediktet er implementeret inden for alle sektorer på nær sundhedssektoren. Der henvises i øvrigt til nedenstående afsnit om kvinders adgang til uddannelse og arbejde.

Flere kilder, herunder *en centralt placeret FN-kilde og AWN*, nævnte, at kvinder med reguleringerne generelt udelukkes fra samfundslivet. Samme kilder nævnte, at kvinder ikke må samles på offentlige steder. På denne baggrund har Taliban blandt andet lukket populære badehuse i Herat. Ifølge flere FN-kilder samt internationale og nationale NGO'er har Talibans politik om kønsadskillelse i hospitalsvæsenet den konsekvens, at afghanske kvinder begrænses markant i deres adgang til at modtage kvalificeret medicinsk behandling.

¹⁹ I Afghanistan-rapporten fra 1998 er i bilag 11 optrykt edikter, som bl.a. vedrører kvinder.

²⁰ En *burqa* er en heldækkende dragt med et tætvevet gitter på cirka 10 gange 10 cm foran ansigtet.

Det religiøse politi

Samtlige kilder bemærkede, at manglende efterlevelse af kravet til tildækning eller andre adfærdsreguleringer generelt bliver sanktioneret af det religiøse politi. Ifølge *en centralt placeret FN-kilde, RAWA og AWN* sanktioneres manglende efterlevelse af adfærdskravene af det religiøse politi i form af advarsler til kvinden, slag over ryggen, tærsk af ægtefællen og i sjældnere tilfælde fængsling. *AWN* nævnte, at der havde været tilfælde, hvor en skrædder og en kvindes ægtemand var blevet fængslet, som straf for, at skrædderen havde taget mål af kvinden. Kilderne bemærkede generelt, at det religiøse politis sanktioner overfor kvinderne er arbitrære og uforudsigelige.

Regionale forskelle

Flere *FN-kilder samt internationale NGO'er* gav udtryk for, at afghanske kvinder traditionelt har været begrænset i deres bevægelsesfrihed og aktiviteter særligt i de pasthunske landområder i syd. Ifølge flere kilder, herunder *FN-organisationer, internationale NGO'er og afghanske kvindeorganisationer*, har kvinder, der lever på landet, ikke fået ændret deres livssituation markant efter Taliban kom til magten. Disse kilder nævnte, at Talibans kvindesyn udspringer fra pasthunske stammebaserede sædvaner, hvor kvindens status har været bestemt i forhold til indgåelse af ægteskab, hjemmet og familien. Situationen har imidlertid været en anden i de større byer, særligt Herat og Kabul, hvor kvinder i stigende grad under det kommunistiske styre i 1980'erne fik uddannelse og arbejde udenfor hjemmet og ikke var underlagt krav om tildækning. Taliban opfatter derfor de store byer med deres sekulariserede livsstil som syndige med behov for disciplinering. I Kabul slår det religiøse politi med jævnlige mellemrum hårdt ned på befolkningen, hvorimod det sker sjældnere i landområderne.

Womens Commission nævnte, at Talibanbevægelsens restriktioner dog i landområderne udgør en "kvalitativ ændring" i kvindernes situation, idet ét er *kulturelle og traditionsbestemte restriktioner og sædvaner*, hvor *lovfæstning* er noget andet. Dette hindrer nemlig en udvikling i kvindernes situation på baggrund af oplysningsarbejde og lignende.

4.4.2 Sikkerhedssituationen for kvinder/ Fysisk sikkerhed

Ifølge flere *FN-kilder og internationale NGO'er* har den fysiske sikkerhed for kvinder forbedret sig efter Taliban kom til magten sammenlignet med de foregående år, hvor forskellige Mujaheddin-grupper havde kontrollen.

RAWA var ligeledes af den opfattelse, at der under Mujaheddin-tiden fra 1992-1996 herskede stor lovløshed, og kvinder blev udsat for alvorlige overgreb i form af voldtægter, kidnapning og tvangsægteskaber. De år var ifølge *RAWA* de mørkeste set ud fra et kvindeperspektiv. Med Talibanbevægelsens fremkomst blev der særligt de første år skabt en væsentlig forbedret sikkerhedssituation for kvinder. Efter de første år tiltog undertrykkelsen af kvinders rettigheder imidlertid, og sikkerheden er ligeledes mindsket. Der har de sidste år blandt andet været eksempler på, at piger og kvinder er kidnappet af mænd inden for Talibanbevægelsen.

En centralt placeret FN-kilde og Women's Commission oplyste, at der ikke foreligger bekræftede eksempler på, at mænd indenfor Talibanbevægelsen har kidnappet kvinder. *FN-kilden* nævnte, at

der er mange rygter om, at dette finder sted. Disse er eventuelt opstået på baggrund af Talibans adskillelse af mænd og kvinder og børn i forbindelse med kampene på Shomali-sletterne sommeren 1999. Det blev dog samtidigt oplyst, at ifølge afghansk kultur er mange ægteskaber arrangerede. Hvis en kommandant fra Taliban har anmodet om ægteskab med datteren i en familie, ville dette ifølge kilderne være vanskeligt at nægte, og i mange tilfælde ville nok hele familien forsøge at flygte fra landet for at undgå repressalier.

4.4.3 Kvinders adgang til medicinsk behandling

En centralt placeret FN-kilde nævnte, at adgangen til lægelig behandling er stærkt begrænset for alle befolkningsgrupper i Afghanistan. Kilden nævnte, at der er én læge pr. 30.000 indbyggere i Afghanistan. Derudover er kvinders adgang til lægebehandling blevet yderligere begrænset efter Talibanstyrets fremkomst, idet kvinder som udgangspunkt skal behandles af kvindelige læger, som der er meget få af. En kvinde kan dog få behandling af en mandlig læge, hvis hun ledsages af en mandlig slægtning, som også overvåger undersøgelsen. Behandlingen er dog yderligere begrænset, idet den mandlige læge kun kan undersøge/behandle det aktuelle sygdomssted og er afskåret for at undersøge hele kroppen.

Ifølge *Womens Commission* er der eksempler på, at kvindelige læger åbner private klinikker. Dette tolereres visse steder af Taliban, da adgang til medicinsk behandling er fuldstændig fraværende de fleste steder. Det blev oplyst, at mænd fra Talibanbevægelsen i nogle tilfælde bringer deres ægtefæller til disse private klinikker for at få behandling.

4.4.4 Påklædningskrav for kvinder og begrænsninger i bevægelsesfriheden

Ifølge flere samtalepartier, herunder en centralt placeret FN-kilde samt flere NGO'er, kan kvinder ifølge Talibans lovfæstede politik ikke vise sig offentligt uden *burqa* og kan kun vise sig offentligt, når de er i følge med en mandlig slægtning. Ifølge kilderne reagerer det religiøse politi i de fleste tilfælde over for kvinder med fysisk afstraffelse på stedet i form af slag og i værste fald fængsling. Kilderne understregede i denne forbindelse, at det religiøse politi i nogle tilfælde også straffer ægtefællen.

Begrænsningerne i kvinders bevægelsesfrihed og krav til påklædning implementeres ifølge *DACAAR* forskelligt i landet. I Herat kan det se ud som om, der er sket en liberalisering, idet der i modsætning til andre steder ses flere og flere kvinder uden *burqa* og derved uden tildækning af ansigtet samt uden mandlig følge. Der er også set eksempler på, at flere kvinder har stået på gaden og konverseret. Dette skal sandsynligvis ses i sammenhæng med, at Taliban ikke har den fulde kontrol over området.

RAWA gav i den sammenhæng udtryk for, at situationen i Herat er speciel, idet der er mange uddannede personer i byen, og fordi modstanden mod Taliban nok er stærkere der end andre steder. *RAWA* understregede, at disse eksempler ikke kan tillægges særlig vægt, idet Taliban ikke på nogen måde har givet til kende, at de har ændret holdning til deres syn på - eller politik i forhold til - kvinder. *AWN* gav ligeledes udtryk for, at liberaliseringen i Herat var et udtryk for den kvindelige befolknings oprør snarere end en ændring i Talibans kvindepolitik.

Flere kilder, herunder en centralt placeret FN-kilde, flere NGO'er og kvindeorganisationer, oplyste, at kontrollen i forhold til påklædningspåbuddet og kravet til mandlig ledsager er særlig strengt i Kabul. For eksempel har kvinder, som tigger på gaden, ofte en mindreårig søn med for at opfylde kravet til mandlig ledsager.

Ifølge SCA følger kvinders bevægelsesfrihed i Kabul et mønster, hvorved det religiøse politi regelmæssigt gennemfører aktioner mod umoralsk adfærd. Umiddelbart efter sådanne aktioner ses få uledsagede kvinder på gaden.

4.4.5 Pigers mulighed for skolegang

Flere kilder, herunder en centralt placeret FN-kilde, internationale NGO'er og kvindeorganisationer, oplyste, at Taliban formelt ikke tillader sekulær undervisning af piger, men i begrænset omfang tolererer undervisning af piger i såkaldte hjemmebaserede skoler. Der findes hjemmeskoler både i byerne og på landet, og mange af disse er støttet med midler fra internationale organisationer. Der finder endvidere undervisning sted af piger op til 10.-12. klasse i hjemmene under foregivelse af at være syundervisning. Lokalsamfundene ser gennem fingre med disse hjemmebaserede skoler.

Ifølge SCA modtager cirka 170.000 børn undervisning i hjemmeskoler, hvoraf 21-22 % er piger. I de fleste områder tillader provinsmyndighederne dog kun undervisning af piger op til 3. klasse - til de er omkring 8-10 år gamle. I enkelte områder tillades undervisning af piger indtil 6. klasse. Provinsmyndighederne giver typisk ikke formelt tilladelse til skolerne, men kender til deres eksistens. Flere kilder nævnte, at der indenfor Talibanbevægelsen er forskellige opfattelser af pigers adgang til skoleundervisning, hvoraf nogle sender deres piger i skole i Afghanistan eller Pakistan.

Ifølge Womens Commission er retten til uddannelse for både den mandlige og kvindelige befolkning stærkt begrænset i Afghanistan. Dette skyldes den alvorlige økonomiske situation landet befinder sig i samt det forhold, at over 40 % af den tidligere lærerstab bestod af kvinder, som nu ikke har adgang til at arbejde. Den offentlige undervisning i koranskoler er ligeledes begrænset, og universiteterne fungerer på et minimum. Derudover oplyste Women's Commission, at pashtunere i landområderne traditionelt ikke har sendt deres piger i skole – heller ikke før Taliban-styret.

4.4.6 Kvinders mulighed for uddannelse og adgang til arbejde

Samtlige samtalepartnere gav udtryk for alvorlig bekymring i forhold til arbejdsforbuddet for kvinder og konsekvenserne for uddannede kvinder, enlige kvinder og kvinder som er hovedforsørgere. Forbuddet mod at arbejde for kvinder og den ekstreme fattigdom har tvunget kvinder ud i gaderne uden mandligt følge for at tigge, til trods for at de risikerer sanktioner fra det religiøse politi.

Ifølge flere kilder, herunder en centralt placeret FN-kilde og flere NGO'er, tillader Taliban ikke kvinder at studere på universiteter eller andre højere læreanstalter. Der er i praksis dog gjort undtagelse indenfor sundhedssektoren. Som eksempel har Taliban tilladt 65 kvinder, som havde afsluttet 2. og 3. år på det medicinske fakultet i Kabul i 1996 at praktisere og få teoretisk

undervisning ved et militærhospital i Kabul for at færdiggøre studiet. Hospitalet er under ledelse af en kvindelig overlæge. Det antages, at Taliban kun tolererer dette på grund af den store mangel på kvindelige læger.

Kvindes mulighed for at tage lønnet arbejde blev i 1997 stærkt begrænset, da Taliban lovfæstede forbud for kvinder mod at arbejde med undtagelse af sundhedssektoren. Det var dog tidligere mulighed for at arbejde i internationale organisationer efter særlig tilladelse fra "Ministry of Promotion of Virtue and the Prevention of Vice".

I juni 2000 blev kvinders adgang til at arbejde yderligere indskrænket ved udstedelse af et nyt edikt, det såkaldte *Edikt nr. 8* (se bilag 3)²¹, som eksplicit forbyder kvinder at arbejde for FN-organisationer og udenlandske NGO'er. Der blev dog gjort undtagelse for arbejde indenfor sundhedssektoren.

Både *ACBAR* og *DACAAR* oplyste, at edikt nr. 8 kunne være grundlag for forskellige tolkninger, og derfor muliggør forskelle i implementeringen. Eksempelvis er det i Herat provinsen kun fagligt uddannet personale - læger og sygeplejersker - der gives adgang til at arbejde. I de østlige provinser og i Kandahar arbejder både faguddannet og ufaglært personale indenfor sundhedssektoren. *ACBAR* beskrev omstændighederne omkring udstedelsen af forbuddet som et eksempel på, hvor pragmatiske Taliban forholder sig til omverdenen. I det første edikt, som blev udsendt af Taliban var arbejdsforbuddet totalt. Efter 3 dages forhandlinger med FN-organisationerne blev der udstedt et nyt edikt, hvor der var gjort undtagelse fra forbuddet for sundhedssektoren.

En centralt placeret FN-kilde oplyste, at nogle kvinder, som er uddannet indenfor sundhedssektoren, vælger ikke at arbejde, selv om de har mulighed for dette. Dette skyldes ifølge samme kilde, at kvinderne ved at arbejde eksponerer sig. Desuden må de have mandligt følge til og fra arbejdet, hvilket i nogle tilfælde udelukker, at ægtefællen kan have indtægtsgivende arbejde.

Womens Commission henviste til, at kvinder - efter den pashtunske sædvane for kvinders livsførelse - ved at arbejde får lavere status, og at mange kvinder i en nylig undersøgelse havde oplyst, at de kun arbejder, fordi ægtefællen ikke har arbejde på grund af de dårlige økonomiske forhold i landet. Derudover var *Womens Commission* af den opfattelse, at NGO'erne har flere kvinder ansat end tidligere, og at lokalsamfundene i landdistrikterne lægger pres på Taliban-myndighederne, som vender det blinde øje til. Mange projekter i landområderne gennemføres ifølge organisationen under dække af at være et sundhedsprojekt og er dermed undtaget fra ediktets påbud.

4.4.7 Situationen for enlige kvinder

Som nævnt ovenfor gav *samlige samtalepart*er udtryk for alvorlig bekymring i forhold til arbejdsforbuddet for kvinder og konsekvenserne for enlige kvinder og kvinder som er hovedforsørgere. Dette har tvunget kvinder til prostitution og tiggeri for at overleve.

²¹ Det bemærkes, at ediktet i bilag 3 er en uofficiel oversættelse modtaget fra UNHCR, Afghanistan og at der blandt de internationale organisationer verserer forskellige udgaver af oversættelsen. Der har i forhold til oversættelsen været uenighed om, hvorvidt betegnelsen "adultery" er den korrekte oversættelse fra originalproget.

En centralt placeret FN-kilde oplyste, at de vurderede enlige kvinder uden mandlige familiemedlemmer til at være i en speciel udsat position. Kilden var af den opfattelse, at enker med mandlige slægtninge overlever indenfor den udvidede familie ofte ved at gifte sig med den afdøde ægtefælles broder. For enker uden mandlige familiemedlemmer er et af deres få alternativer tiggeri, idet det er en af de få muligheder for adgang til forsørgelse, der er tilladt. Disse kvinder bliver ifølge kilden frataget deres basale rettigheder til at sikre deres eksistens og kan ikke overleve i Afghanistan.

AWN påpegede, at den kulturelle tradition, hvorefter den udvidede familie og lokalsamfundet igennem mullaherne og moskéen sørger for enkers livsophold ikke længere fungerer på grund af den aktuelle økonomiske situation i Afghanistan.

Flere kilder, herunder en centralt placeret FN-kilde, flere kvindeorganisationer og andre NGO'er, oplyste, at der aldrig har været så mange tiggere i Kabul, som der er i dag. Ifølge *RAWA* er der flere tusinde kvindelige tiggere i Kabul herunder mange veluddannede kvinder, som tidligere har været i arbejde blandt andet som lærere. Andelen af kvindelige lærere udgjorde før Taliban kom til magten over 40 %. Antallet af kvindelige prostituerede er ifølge flere kilder også øget markant. Ifølge *en centralt placeret FN-kilde* er prostitution blandt afghanske kvinder tidligere hovedsageligt forekommet i Pakistan, men nu er der også pålidelige rapporter om kvindelig prostitution i Kabul.

En centralt placeret FN-kilde oplyste, at mange kvinder, som tidligere var ansat i ministerierne og stadig havde været på lønningslisterne, hvor de modtog ca 1 til 1 ½ US dollar om måneden indtil midten af 2000, nu ikke længere havde denne indtægt. Da Taliban i midten af 2000 afskedigede 10.000 personer, som var ansat i administrationen, var alle de kvinder, som tidligere var på lønningslisterne, blandt de opsagte. For mange af kvinderne var det den eneste indtægtskilde.

4.5 Evt. andre udsatte grupper

Ifølge *de fleste samtalepartner* er der i dag få intellektuelle personer tilbage i Afghanistan, idet de fleste har forladt landet. *CCA* oplyste, at intellektuelle personer generelt har problemer i Afghanistan, og at situationen er specielt vanskelig for uddannede personer. *En centralt placeret FN-kilde* oplyste, at Taliban har opsagt de fleste intellektuelle og uddannede, som havde arbejde i administrationen, og at bevægelsen derved er skyld i det "braindrain", som har fundet sted over de seneste år.

Ifølge *flere vestlige ambassader* er situationen for intellektuelle og uddannede personer i Afghanistan vanskelig. De samme kilder henviste til, at intellektuelle og uddannede kvinder kunne anses for at blive udsat for alvorlige reaktioner fra Taliban, idet de som udgangspunkt er en provokation mod Taliban. *Flere FN-kilder* mente, at kvinder som tidligere har haft et tilhørsforhold til PDPA, måtte anses for at være i en særlig udsat stilling.

Flere NGO'er, heriblandt DACAAR, ACBAR og CCA, oplyste, at lokale ansatte i NGO'er generelt ikke kunne anses at være i fare for alvorlige reaktioner fra Taliban, men at de er i en udsat position. Risikoen for reaktioner ville være afhængig af, hvilken organisation de arbejder for, og det arbejde de udfører. *SCA* nævnte, at disse personer modtager en meget høj løn til sammenligning med talibanske embedsmænd, og derfor kan blive udsat for chikane og overgreb med henblik på pengeafpresning. *En centralt placeret FN-kilde* oplyste, at ansatte i organisationer som har et

religiøst fundament vil være mere udsatte og henviste i den forbindelse til Talibans edikt om konvertering.

RAWA oplyste, at hvis Taliban skulle få kendskab til de kvinder, som arbejder for organisationen både i Afghanistan og Pakistan, vil de være meget udsatte, da Taliban ikke accepterer organisationens politiske arbejde.

4.6 Bevægelsesfrihed

Både de *internationale* og *de nationale* NGO'er, herunder DACAAR, SCA, AWN, var af den opfattelse, at der i dag er en rimelig stor bevægelsesfrihed i Afghanistan. Der er generelt ikke problemer for mænd med at rejse, hvorhen de vil. Kvinder har ikke generel bevægelsesfrihed, men kan færdes i selskab med mandlige slægtninge. AWN oplyste i denne forbindelse, at det kun var mænd, der ville blive bedt om at forlade busserne i forbindelse med checks ved checkpoints. Den frie bevægelighed gælder ifølge AWN alle etniske grupper.

Ifølge *NGO'erne* er der i dag kun et begrænset antal checkpoints i Afghanistan og checks forekommer hovedsageligt for at afdække, hvorvidt personer medbringer ulovligt materiale – f.eks. musikkassetter, billeder o.lign. – og med henblik på at opkræve told af varer.

Før Taliban kom til magten, var der ifølge DACAAR omkring 75 checkpoints mellem Jalalabad og Torkham (grænsen til Pakistan), men i dag er der ét checkpoint mellem grænsen og Jalalabad og ét checkpoint umiddelbart før Kabul. Ifølge DACAAR er der ikke de store aktiviteter ved checkpoints'ene, og situationen er reelt set bedre, end før talibanerne kom til magten. (For flere informationer om checkpoints i forbindelse med spærretid henvises til afsnit 3.2.1. under Sikkerhedssituationen)

5. Ind- og udrejseforhold

De officielle grænsepasseringssteder mellem Pakistan og Afghanistan er *Torkham* ved Peshawar i North West Frontier Province (NWFP) og *Chaman* i Baluchistan. Den officielle politik er, at de pakistanske myndigheder lukkede grænsen ved Torkham den 9. november 2000 og indførte forbud mod indrejse uden gyldigt visum.

Ifølge *en centralt placeret FN-kilde* skete der en regulering af passage nogle få dage i december 2000 på grund af et voldsomt pres ved grænseovergangen, men officielt har grænsen været lukket for personer uden gyldige rejsedokumenter siden november måned 2000. Der har dog været en vis fleksibilitet med hensyn til passage for ”gamle” flygtninge, som rejser frem og tilbage over grænsen.

Lukningen af den pakistanske grænse kom ifølge *højtplacerede vestlige kilder* ikke som nogen overraskelse, idet der gennem længere tid har været problemer ved grænseovergangen i Baluchistan på den pakistanske side, og der har ikke været nogen registrering af nye flygtninge ved denne grænseovergang. Ikke-pashtunske afghanere – spec. hazaraer, men også uzbekere – har betalt store beløb for at krydse grænsen. Efter erobringen af Mazar-e-Sharif i 1998 har Taliban generelt forhindret hazaraerne i at forlade Afghanistan, men i år 2000 har der også været stigende problemer fra pakistansk side i at krydse grænsen ifølge *en velinformeret vestlig kilde*. Kontrollen ved grænsen er blevet mere strikt, og de pakistanske myndigheder kræver gyldige dokumenter og visa ved indrejse.

Lukningen af grænsen skal ifølge *flere centralt placerede vestlige kilder* ses på baggrund af, at de pakistanske myndigheder presser på for at få oprettet IDP-camps inde i Afghanistan, for de som flygter fra de nordøstlige områder (Takhar og Baghlan), idet der mangler økonomiske ressourcer i Pakistan til at drive lejrene. I 1994 blev der oprettet IDP-camps inde i Afghanistan, men situationen er ifølge kilderne forskellig i dag, idet en stor del af de mennesker, som nu flygter, tilhører minoriteter – kilderne estimerer, at det er 80-85% – der flygter fra forfølgelse eller p.g.a.tørke. Fra september 2000 til midten af januar 2001 er der ankommet 120.000²² nye flygtninge til Pakistan ifølge *en højtplaceret vestlig kilde*.

Der er ifølge *vestlige kilder* også checkpoints inde i Afghanistan mellem Jalalabad og grænsen. Der har været eksempler på, at ikke-pashtunere er blevet tilbageholdt de-facto, arresteret og ikke har kunnet fortsætte mod grænsen. Situationen er nu den, at talibanerne udvælger dem, der får lov til at krydse grænsen. Grænsen kan ifølge disse kilder fortsat krydses mod betaling af bestikkelse, og pashtunere har generelt ikke problemer, men det er blevet dyrere at passere grænsen. Dette gælder både ved Torkham og i Baluchistan, men fænomenet har været kendt i Baluchistan gennem længere tid.

²² Dette tal blev oplyst på møde den 19. januar 2001, men tallet har siden været stigende dag for dag.

En centralt placeret FN-kilde oplyste endvidere, at talibanerne udøver kontrol ved udstedelse af pas, men pas kan imidlertid også købes i Peshawar. Der er ikke kontrollister ved grænseovergangene, og der foretages ikke check ved grænsen for individuel eftersøgning. De checks, der finder sted, er primært for transport af gods over grænsen m.h.p. at afkræve told. Kun hvis en højt-profileret eftersøgt person, som er kendt udover sit eget lokalsamfund, forsøger at forlade landet, kan vedkommende få problemer.

Flere vestlige ambassader oplyste samstemmende, at der på trods af, at de pakistanske myndigheder officielt lukkede grænsen den 9. november 2000, alligevel foregår en stor grænsepassering ved Torkham. Afghanere kan ifølge kilderne fortsat passere grænsen uden registrering og uden dokumenter. Flygtninge, som har opholdt sig i længere tid i Pakistan, kan rejse frem og tilbage, hvis de har officielle dokumenter, jf. afsnit 5.1. Grænsen i Baluchistan er også officielt lukket, men alligevel er der folk, der slipper igennem.

En vestlig ambassade var af den opfattelse, at der med en ca. 4.200 km lang grænse mellem Afghanistan og Pakistan, som er ganske ”porøs”, måske er 5-600 muligheder for at krydse grænsen illegalt. Der bliver ifølge denne kilde brugt bestikkelse både på den pakistanske og den afghanske side, og der foregår meget handel over grænsen.

Hvad angår den iranske grænse er den ifølge *flere vestlige ambassader* forholdsvis lukket, og det er ifølge *en centralt placeret FN-kilde* direkte farligt at krydse grænsen illegalt p.g.a. narkotikakontrollen. Der er eksempler på, at folk, der har forsøgt at krydse grænsen illegalt, er blevet dræbt. Illegale grænseoverløbere, som stoppes ved grænsen, tilbageholdes og bliver tvangsdeporteret til Afghanistan. Kilden oplyste, at folk som tvangsmæssigt returneres bliver afhørt og nævnte i denne forbindelse, at der blandt de personer, som tvangsmæssigt blev sendt tilbage fra Iran i 1998-99, var folk, der blev arresteret og nogle som forsvandt, specielt hazaraer og uzbekere. Nogle sad tilbageholdt i flere dage, nogle måske i længere tid, og andre blev brugt til tvangsarbejde.

Det er ifølge *en centralt placeret FN-kilde* kun muligt at opnå visum til at krydse den iranske grænse i ganske særlige tilfælde. Visa udstedes f.eks. til handelsfolk med pas udstedt af myndighederne i Herat, såkaldte Herati-pas, og nogle kan få tilladelse til at krydse grænsen én gang om året eller lignende med henblik på lægelig behandling eller familiebesøg. Der er årligt et ”lotteri”, hvor der udloddes 500 visa til en pris af 20 US \$. Det er ifølge kilden muligt at krydse grænsen gennem ørkenen i de sydlige områder, og tidligere kostede det 100 US \$ per person til en agent, men nu er priserne steget.

Ifølge samtlige kilder er grænsen til Tadjikistan helt lukket, hvilket giver en ekstra flygtningestrøm til Pakistan.

5.1 Afghanske flygtninge i Pakistan

De pakistanske myndigheder indførte i juli 2000 en tillægsbestemmelse til ”*Foreigners Act*”. Tillægsbestemmelsen indebærer bl.a. en skærpelse af forbuddet mod illegal indrejse og assistance hertil samt en skærpelse af forbuddet for pakistanske arbejdsgivere mod at ansætte en person, som ikke har lovligt ophold i Pakistan. Ifølge lovens bestemmelser straffes en person, der indrejser illegalt i Pakistan, med fængsling i op til 10 år og en bøde på op til 10.000 rupees, mens straffen for

at assistere en illegal immigrant er fængsling op til 3 år og en bøde. Der er ifølge bestemmelsen ingen mulighed for at blive løsladt mod kaution. Lovbestemmelsen indeholder endvidere påbud om at lade sig registrere. Endelig omfatter bestemmelsen muligheden for at sende en person, som overtræder loven, ud af landet. (For det nærmere indhold i bestemmelsen henvises til bilag 4.)

Repræsentanten for det pakistanske *Ministerium for Nordlige Anliggender (Ministry of KANA & SAFRON)*, der som portefølje bl.a. har flygtningespørgsmålet i grænseområderne, herunder North West Frontier Province, forklarede om baggrunden for indførelsen af den nye bestemmelse i Foreigners Act, og lukning af grænsen, at Pakistan nu igennem mange år har haft et stort antal afghanske flygtninge, og at de tidligere har været velkomne i Pakistan, idet man formodede, at de ville vende tilbage til Afghanistan på et tidspunkt. I 1992 vendte omkring 1,2 millioner flygtninge tilbage, men p.g.a. de fortsatte indbyrdes kampe mellem de forskellige grupper i Afghanistan var der kommet nye flygtningestrømme til Pakistan specielt fra byområderne, og de kommer fortsat i et stort antal. I efteråret 2000 var der kommet så mange nye flygtninge over grænsen, at myndighederne ifølge repræsentanten måtte gribe ind, idet grænsen for pakistanernes gæstfrihed nu var nået. Et konservativt estimat for antallet af afghanske flygtninge, der i øjeblikket opholder sig i Pakistan, er ifølge kilden 2,2 millioner. Kilden oplyste, at det pakistanske Udenrigsministerium havde anmodet UNHCR om at etablere lejre inde i Afghanistan.

Kilden var endvidere af den opfattelse, at de vestlige lande kun assisterede Pakistan med flygtningeproblemet så længe det passede dem og nu ikke længere bidrog. Ifølge kilden var meget af hjælpen stoppet allerede i 1995, og afghanerne havde måttet flytte ud af lejrene for at brødføde sig selv, idet der ikke længere var tilstrækkelig assistance fra UNHCR og WFP. Enhver større pakistansk by har ifølge kilden et stort antal afghanere og nævnte i denne forbindelse, at der f.eks. i Islamabad, hvor det samlede indbyggerantal er 600.000, bor 100.000 afghanere. Dette skaber ifølge kilden store problemer med mangel på beskæftigelse for pakistanere, idet afghanerne trykker lønnen.

Endelig oplyste kilden, at det i dag kun er de afghanere, der har dokumenter og er registreret, der kan opholde sig legalt i Pakistan – andre vil blive betragtet som illegale immigranter. Der kan gives tilladelse til afghanere, som opholder sig i Pakistan, til at rejse til Afghanistan på familiebesøg o.lign. med retten til at returnere inden for en given dato, hvis de registrerer sig hos District Commissioner of Afghan Refugees i Pakistan.

Ifølge *vestlige kilder* implementerer de pakistanske myndigheder nu "Foreigners Act" på en mere restriktiv måde. Afghanere betragtes ikke længere som prima facie flygtninge i Pakistan, og konceptet "prima facie-flygtninge" er skiftet til et koncept med "illegale immigranter".

Der er ifølge *en højtplaceret vestlig kilde* ikke nogen adgang til at søge asyl i Pakistan, og kun personer med legale pas kan nu passere grænsen. Myndighederne i Baluchistan har siden slutningen af 1999 deporteret nogle flygtninge over grænsen, hvilket specielt har været et problem for hazaraerne i Baluchistan, og der har på denne måde været en advarsel om, hvad der kunne komme til at ske.

Samme kilde oplyste endvidere, at der muligvis forekommer deportation af enkelte afghanere fra områder i Pakistan, men at der indtil videre ikke har været eksempler på massedeportationer. Kilden var af den opfattelse, at med deporteringen af 200-300 afghanere, har man endnu ikke nået et stade,

hvor man kan tale om en systematisk policy-ændring. Desuden mangler der oplysninger om, hvem de deporterede folk er²³.

En centralt placeret vestlig kilde oplyste, at den generelle situation for afghanere i byområder i Pakistan er blevet forværret som følge af implementeringen af "Foreigners Act". Hvis de pågældende afghanere ikke har nogen stærk lobby, kan de risikere at blive deporteret til Afghanistan.

Hverken UNHCR eller andre af de adspurgte kilder havde kendskab til konkrete sager, hvor afghanere var blevet dømt i henhold til Foreigners Act.

5.2 Pakistan som transitland for frivillig tilbagerejse

Delegationen spurgte til mulighederne for at anvende Pakistan som transitland for afghanere, der frivilligt ønsker at vende tilbage til Afghanistan fra Danmark hos det pakistanske *Ministerium for Nordlige Anliggender*. Ministeriets repræsentant lagde ikke skjul på, at man var meget skeptisk over for en sådan ordning, idet man frygtede, at den eller de pågældende højst sandsynlig ikke ville bevæge sig videre til Afghanistan, men forblive i Pakistan. Der er p.t. ingen flyforbindelser til Afghanistan, og transitpassagerer ville ifølge ministeriets opfattelse højst sandsynligt forsvinde. En afgørende forudsætning ville være, at den pågældende havde gyldigt visum til Pakistan, og repræsentanten tilføjede, at hvis en afghaner med pas henvendte sig til en pakistansk ambassade i udlandet ville ansøgning om visa selvfølgelig blive behandlet på normal vis.

To centralt placerede FN-kilder oplyste, at Pakistan har modsat sig transit af afghanere fra andre vestlige lande og endnu ikke har accepteret nogen.

En centralt placeret FN-kilde informerede om, at Indien i år 2000 havde returneret nogle få (5-6 personer) gennem Iran faciliteret gennem UNHCR. Derudover havde Turkmenistan i forbindelse med flykapringen i 1999 tilladt transit af en lille gruppe på 6-10 personer, men der havde været tale om en engangsforeteelse. Kilden var desuden vidende om, at Tyskland gennem længere tid havde forsøgt at forhandle en transitaftale med Pakistan, men uden resultat.

En anden centralt placeret FN-kilde tilføjede, at der var afghanere, som var returneret via Pakistan fra Golfstaterne – De forenede Arabiske Emirater og Saudi-Arabien – under henvisning til, at der var tale om illegale immigranter, og at talibanerne ifølge de pakistanske myndigheder havde en tilbagesættelseaftale med de pågældende lande.

Flere vestlige ambassader oplyste samstemmende, at tidligere forhandlinger med pakistanske myndigheder om en transitaftale ikke havde givet noget resultat, og at der ikke er nogen muligheder for frivillig returnering gennem Pakistan fra noget vestligt land.

²³ De sidste dage delegationen opholdt sig i Pakistan, fremkom der artikler i den lokale avis "The News" om, at hundredvis af illegale afghanske immigranter i Pakistan var blevet arresteret over de seneste dage (fra d. 24. til d. 27. januar 2001) og deporteret til Afghanistan.

Derudover er der p.t. ingen flyforbindelser til Afghanistan, idet alle fly er stoppet p.g.a. FN-sanktionerne, herunder en tidligere flyrute fra Dubai til Kandahar. I øjeblikket er der kun FN-fly og fly fra en privat amerikansk NGO (PACTA), som bringer nødhjælp ind.

6. Konsulterede personer, organisationer og myndigheder

Islamabad:

UNSMA (United Nations Special Mission to Afghanistan):

Assistant Secretary-General, Personal Representative of the Secretary-General & Head of the Special Mission to Afghanistan, Francesc Vendrell

Senior Political Affairs Officer, Ms. Freda Mackey

UN-Coordinator for Humanitarian & Development Activities in Afghanistan, Erick de Mul

UN-Human Rights Advisor, Norah Niland

UNHCR-Afghanistan, Protection Officer, Katharina Lumpp

UNHCR – Pakistan:

Representative, Hasim Utkan

Assistant Representative (Legal), Philip Karani

ICRC, Head of Delegation, Alfred Grimm

USA's embassy, Deputy Director, Dr. Lowry Taylor

Den hollandske Ambassade:

Deputy Head of Mission/ Head of Development Section, Mar van der Gaag

First Secretary (Political) Rudolf L.B. Tuijnman

First Secretary (Immigration) Enno J.F. Nater

First Secretary, Willem J. de Bruin

Den norske Ambassade:

Ambassadør Tore Toreng

Udlændingeattaché Grethe Løchen

Den svenske Ambassade, First Secretary, Annika Jansson

Den danske Ambassade:

Chargé d'Affaires e.p., Sven B. Bjerregaard

Konsul Ebbe Petersen

Det pakistanske Ministerium for Nordlige Anliggender (Ministry of KANA & SAFRON),

Joint Secretary (Refugees), Sahibzada Mohammad Khalid

Peshawar :

UNHCR - Sub-office Peshawar:

Head of Sub-Office, Roy Herrmann

Protection/ Repatriation Officer: Iris Blom

USA's konsulat i Peshawar, Vice Consul, Roger Kenna

ACBAR (Agency Coordination Body for Afghan Relief):

Director, Chris Cork

Senior Consultant, Nancy Dupree

Programme Manager, Azizurrahman Rafiee

ACBAR, der blev stiftet i 1988, er et koordineringsled mellem NGO'er, som arbejder i Afghanistan, og har som medlemmer såvel afghanske som internationale organisationer.

CCA (Cooperation Centre for Afghanistan),

Director, Said Sarwar Hussaini

CCA, er en afghansk NGO, der støttes af flere internationale hjælpeorganisationer, herunder NOVIB, Norwegian Church Aid, Church World Service, USAID og forskellige UN-organisationer. Organisationen, der blev stiftet i 1990, har siden 1994 haft et menneskerettighedsprogram og er især involveret i aktiviteter vedrørende kvinder, uddannelse og menneskerettigheder. Aktiviteterne består især af uddannelsesprojekter vedrørende menneskerettigheder og i monitorering af deres overholdelse. Organisationen har 3 regionale kontorer inde i Afghanistan – i Kabul, Mazar-e-Sharif og Bamian.

DACAAR (Danish Committee for Aid to Afghan Refugees)

Director Thomas Thomsen

DACAAR er en humanitær NGO, der blev grundlagt i 1984 med henblik på at yde støtte til afghanske flygtninge. Medlemmer af organisationen er ASF (Arbejdernes Samarit Forbund), Dansk Flygtningehjælp og Mellempfolkeligt Samvirke. De to hovedområder for DACAARS aktiviteter i Afghanistan i dag er et integreret landbrugsudviklingsprogram samt et program for rent drikkevand. Programmerne finansieres hovedsageligt af DANIDA og EU, men også med midler fra forskellige FN-organisationer og private kristlige organisationer. DACAAR har hovedkvarter i Peshawar og arbejder i en stor del af det østlige, sydlige og vestlige område i Afghanistan.

Den norske Afghanistankomite, NAC:

Director, Odd Bratlie

Programme Director, Badakhshan, Hermione Youngs

Leder af kvindeudvalget, Britt Kejo

NAC blev stiftet i 1979 og er en solidaritets- og bistandsorganisation, der bl.a. støttes af den norske regering og UNHCR. Afghanistankomiteen driver i dag projekter både i Afghanistan og Pakistan indenfor nødhjælp, sundhed, uddannelse, genopbygning og landbrug samt informationsvirksomhed i Norge. Hovedaktivitets-områderne i Afghanistan er Kabul, Ghazni, Badakhshan, Nuristan (Laghman), Paktia og Nangarhar.

Den svenske Afghanistankomite, SCA,

Country Director, Anders Fänge

SCA, der hovedsageligt støttes af SIDA og EU, blev stiftet i 1980 og har i dag især programmer inden for uddannelse og sundhed. SCA's programmer i Afghanistan udgør 60% af al international bistand inden for uddannelse og 30% af bistanden inden for sundhed. Programmerne implementeres hovedsageligt i den nordlige og østlige del af Afghanistan og udover hovedkvarteret i Peshawar har SCA 3 regionale kontorer i Afghanistan – i Ghazni, Kabul og Taloqan.

Women's Commission for Refugee Women & Children, WCRWC,

Technical Advisor Afghanistan, Ms. Sippi Azerbaijani-Moghaddam

WCRWC blev startet i 1989 som en organisation under International Rescue Committee, der har hovedkontor i New York. Organisationens formål er at forbedre situationen for flygtningefamilier, som befinder sig i eller uden for hjemlandet, ved at fokusere på forholdene for kvinder og børn og ved at forsøge at påvirke internationale organisationer, regeringer og frivillige organisationer til at tage ansvar for flygtningenes beskyttelse. Organisationen sender folk til flygtningelejre, interneringslejre og områder, hvor der findes mange interne flygtninge for at lave undersøgelser og foretager fact-finding missioner for at beskrive kvinder og børns situation og behov. WCRWC støttes økonomisk af International Rescue Committee og modtager støtte fra forskellige stiftelser

samt organisationer og private bidragsydere. Til specifikke projekter modtages også økonomisk støtte fra FN og den amerikanske stat.

RAWA (Revolutionary Association of the Women of Afghanistan),

Sahar Saba

RAWA, som er den ældste kvindeorganisation i Afghanistan, blev stiftet i 1977 og arbejdede bl.a. under sovjet-invasionen som en modstandsbevægelse. Organisationen arbejder for kvinders rettigheder og demokrati i Afghanistan. I 1980 flyttede organisationens hovedkvarter til Quetta i Pakistan, hvor organisationens leder, Meena, blev myrdet i 1987. Organisationen har dels aktiviteter inde i Afghanistan inden for det sociale område med forskellige projekter inden for uddannelse af kvinder og piger, dels i Pakistan inden for det politiske område, hvor de afholder møder og demonstrationer i forbindelse med 8. marts og 27. december (dagen for Sovjets invasion af Afghanistan). Organisationen modtager finansiell støtte fra individuelle personer, mest udlændinge.

AWN (Afghan Women Network),

Chairperson, Khursheed Noor

Office Manager, Mina Mushrif

AWN er en organisation, der består af afghanske kvinder baseret i Peshawar. Organisationen, der har 370 medlemmer, modtager ikke finansiell støtte og er hovedsagelig baseret på frivilligt arbejde. Organisationens aktiviteter består i kapacitetsopbygning af afghanske kvinder baseret i Peshawar, herunder træning og uddannelse inden for forskellige områder. Organisationen har ikke aktiviteter inde i Afghanistan, men flere af organisationens medlemmer har jobs i andre organisationer, der arbejder i Afghanistan, og forkvinden arbejder f.eks. for en international NGO.

7. Anvendt litteratur

2000 Annual Report on International Religious Freedom: Afghanistan, U.S. Department of State, 5. september, 2000.

Adamec, Ludwig: *A Biographical Dictionary of Contemporary Afghanistan*, Graz 1987.

AFGHANISTAN ASSESSMENT, U.K. Home Office, Country Information and Policy Unit, oktober 2000.

AFGHANISTAN, Country Report on Human Rights Practices for 1999 and 2000, U.S. Department of State, februar 2000 og februar 2001.

Coomaraswamy, Radhika: *Report of the Special Rapporteur on violence against women, its causes and consequences*, Mission to Pakistan and Afghanistan, 1.-13. september 1999, UN Economic and Social Council, E/CN.4/2000/68/Add.4, 13. marts 2000.

Dupree, Louis: *Afghanistan*, New Delhi 1994 (1.udgave 1973).

Human Rights Watch: *Massacres of Hazaras in Afghanistan*, HRW Report, vol.12, no.7 (c), 19. februar 2001.

The Far East and Australasia 2001, Europa Publications, 32. udg., 2000.

Update to UNHCR CDR Background Paper on Refugees and Asylum Seekers from Afghanistan, UNHCR, Country Information Unit of the Centre for Documentation and Research, januar 1999.

8. Forkortelser

- ACBAR:** Agency Coordinating Body for Afghan Relief
- AWN:** Afghan Women Network
- CCA:** Cooperation Centre for Afghanistan
- DACAAR:** Danish Committee for Aid to Afghan Refugees
- ICRC:** International Committee of the Red Cross
- IDP:** Internally Displaced Person
- KHAD:** Khidamat-i-Ittala'at-i-Dawlati (Ministeriet for Statens Sikkerhed)
- NAC:** Norwegian Afghanistan Committee
- NGO:** Non-Governmental Organization
- PDPA:** People's Democratic Party of Afghanistan
- RAWA:** Revolutionary Association of the Women of Afghanistan
- SAMA:** Sazman-i-Azadibakhsh-i-Mardum-i-Afghanistan, en maoistisk organisation
- SCA:** Swedish Committee for Afghanistan
- UN:** United Nations
- UNHCR:** United Nations High Commissioner for Refugees

UNSMA: United Nations Special Mission to Afghanistan

WCRWC: Women's Commission for Refugee Women and Children

WFP: World Food Programme

9. Bilagsfortegnelse

Bilag 1: Kort over Afghanistan

Bilag 2: FN-resolution 1333 (2000)

Bilag 3: Edikt nr. 8

Bilag 4: Foreigners Act

Bilag 1. Kort over Afghanistan

Bilag 2. FN-resolution 1333 (2000)

Bilag 3. Edikt nr. 8

Bilag 4. Foreigners Act

